

ПРОГРАМА

“ПРЕВЕНЦИЯ В НАЧАЛЕН ЕТАП НА ОБРАЗОВАНИЕ”

БЪЛГАРИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ

02 Преглед на програмата

04 А21

10 Формат и съдържание на програмата

РЪКОВОДСТВО ЗА МОДЕРАТОРИ

14 **Първа сесия:** Ценности и права на детето

18 **Втора сесия:** Безопасна и опасна миграция

22 **Трета сесия:** Трафик на хора и експлоатация

РЪКОВОДСТВО ЗА ДЕЙНОСТИТЕ

32 Първа сесия

46 Втора сесия

56 Трета сесия

ПРЕПРАТКИ

73 Препратки

Copyright: ©A21 USA, Inc. 2023. Всички права запазени. Всички права запазени. Нито една част от тази публикация не може да бъде възпроизвеждана, съхранявана в система за извличане на информация или предавана под каквато и да е форма или по какъвто и да е начин - електронен, механичен, фотокопирен, звукозаписен или друг - без предварителното разрешение на A21 USA, Inc. Заявките за разрешение трябва да бъдат изпратени на имейл на info@A21.org; тема: разрешение за авторско право.

Всички лица и истории в тези материали са измислени. Имената във всеки примерен случай не олицетворяват или представляват конкретно лице. Видовете трафик на хора споменати в различните примерни ситуации не са присъщи единствено и само за областите, в които се случват примерните ситуации.

ОБЩ ПРЕГЛЕД

ПРОГРАМА “ПРЕВЕНЦИЯ В НАЧАЛЕН ЕТАП НА ОБРАЗОВАНИЕ”

Благодарни сме, че сте избрали да научите повече за трафика на хора и как да предприемете действия за предотвратяването му. Целта на програмата е да обучи децата и да ги насърчи да взимат информирани решения, за да предпазят себе си и околните от потенциален трафик. Използва се ориентиран към децата подход за съвместна работа, ръководена от модератора. Забавлявайте се, предайте я по свой собствен начин и не се колебайте да се свържете с нас, ако имате въпроси: **A21.ORG/CONTACT.** Очакваме с нетърпение да чуем за влиянието, което оказвате в борбата за свобода.

КАКВИ СА ЦЕЛИТЕ?

01 Идентифициране и защита на ценностите и правата на децата.

02 Предотвратяване на трафик на хора, опасна миграция и експлоатация (онлайн и офлайн).

03 Предоставяне на материали и начини за защита правата на децата.

КАКВА Е ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТТА?

Има три едночасови интерактивни сесии, които могат да бъдат пригодени според спецификата на аудиторията и продължителността на учебните часове.

ЗА КОГО Е ПРЕДНАЗНАЧЕНА?

Деца на възраст 7-14 години. Програмата може да бъде проведена с различен брой ученици.

ПРОВЕЖДАНЕ НА ПРОГРАМАТА

Тази програма може да се използва в неформална или формална училищна обстановка, за да научи децата за стойността им като човешки същества и да им помогне да разберат, че макар непълнолетни, те са автономни личности със собствени права. Материалите се фокусират върху основните житейски умения, личните качества и стойност, силата на решенията, безопасната миграция, запознаването с трафика и експлоатацията на хора и онлайн безопасността.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ДОПЪЛНИТЕЛНА КОМИКС КНИЖКА

Целта на комикса "В безопасност онлайн" е да помогне на малките деца да бъдат по-добре информирани относно мерките за безопасност в онлайн пространството и да им осигури инструменти, които да ги предпазят от превръщането им в потенциални жертви на онлайн експлоатация. Комиксът разказва историята на две приятелки - Ева и Аделина, които се сблъскват с подвеждащ ги човек с прикрити намерения, който им предлага лъжлива възможност за онлайн популярност. Чрез тази интересна история децата ще се научат да разпознават опасни онлайн ситуации и ще знаят какво да правят, за да се предпазят.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РЕСУРСИ

ОБУЧЕНИЕ ЗА МОДЕРАТОРА

АНКЕТА ЗА ОБРАТНА ВРЪЗКА

ВИЖДАШ ЛИ МЕ? ТРУДОВА ЕКСПЛОАТАЦИЯ

АКО ИМАШ ПОДОЗРЕНИЯ, ПОДАЙ СИГНАЛ

ПОДАЙ СИГНАЛ ЗА ТРАФИК НА ХОРА И ЕКСПЛОАТАЦИЯ:

Национална телефонна линия за борба с трафика на хора
0800-20-100
Национална телефонна линия за деца
116-111
https://www.cybercrime.bg/
HTTPS://TAKEITDOWN.NCMEC.ORG/

ПРИ СПЕШНИ СИТУАЦИИ:

112

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ОБЩ ПРЕГЛЕД

Трафик на хора

Превенцията е ключова в борбата срещу нарушаването на правата на човека. Вярваме, че трябва да предадем знания и умения на следващото поколение, за да го подготвим да се предпази от потенциална експлоатация.

ЗНАЕТЕ ЛИ, ЧЕ..?

- Статистиките сочат, че между 20,9 милиона и 49.6 милиона души живеят в робство днес.[1] Една на всеки четири жертви на съвременното робство е дете.[2]
- Наблюдава се бързо нарастване на броя на международните мигранти в световен мащаб.[3] Мигрантите остават сред някои от "най-уязвимите обществени групи", понасяйки нарушения на човешките права, злоупотреба и дискриминация.[4]
- 10% от световното население живее с по-малко от 1,90 щатски долара на ден.[5] Повечето хора, живеещи в бедност, нямат достъп до образование, живеят в провинцията, работят на несигурни (опасни, нестабилни) работни места, поставяйки децата в уязвима позиция.[6]
- 264,3 милиона деца, юноши и младежи по света не ходят на училище.[7] 103 милиона младежи по света нямат базова грамотност, а над 60% от тях са жени.[8]
- Всяка година 246 милиона деца и юноши по целия свят съобщават за насилие или тормоз в училище.[9]
- Според глобални статистики самоубийствата са втората водеща причина за смърт сред хората на възраст между 15 и 29 години. Изследванията показват, че самоубийственото поведение е резултат от рискови фактори, които са изострени поради липсата на защитни фактори.[10]
- Всеки трети потребител на интернет е дете под 18-годишна възраст.[11]

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

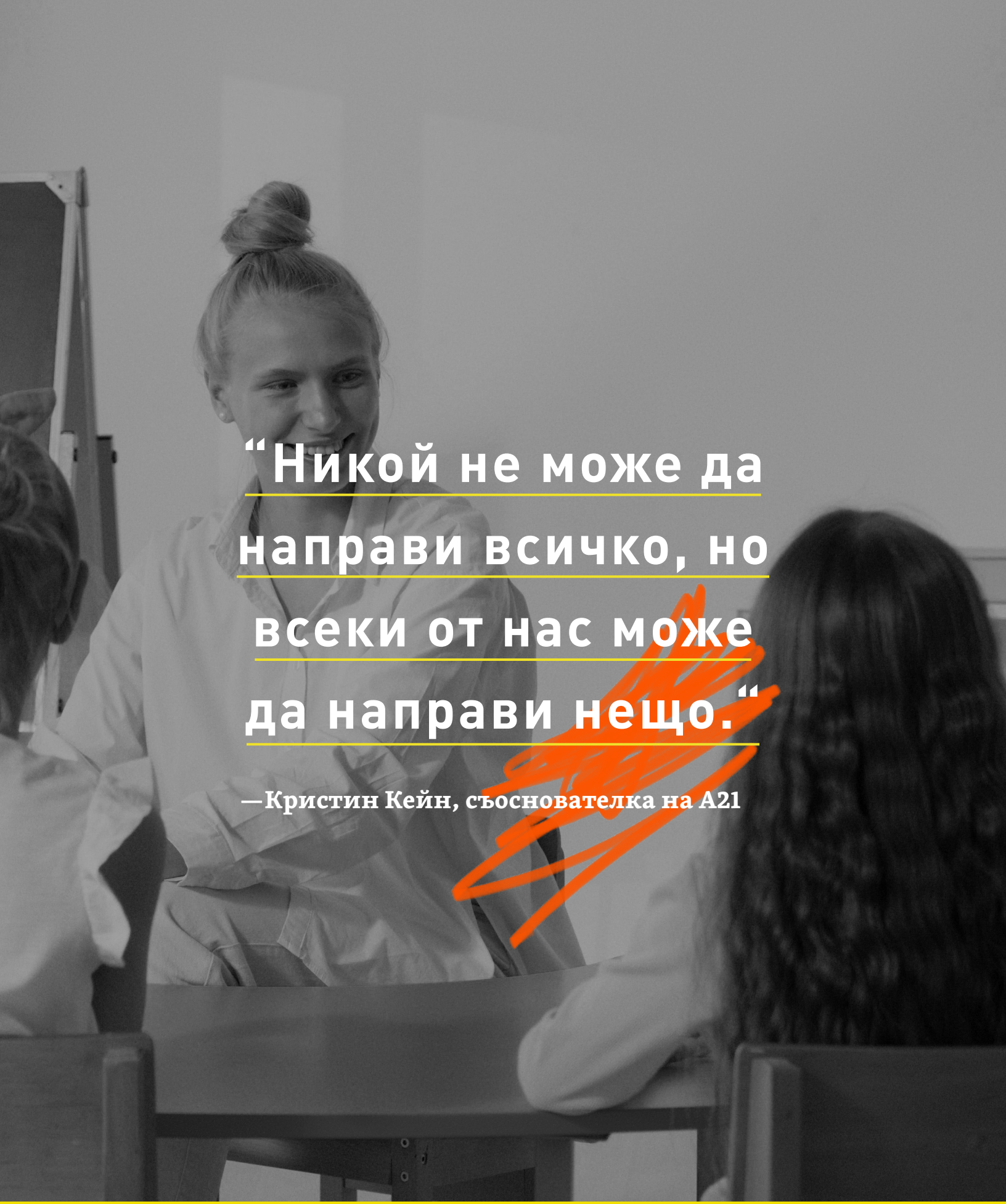

НО, ЗНАЕТЕ ЛИ, ЧЕ...?

- От 2000 г. насам броят на децата, които не ходят на училище, е намалял почти наполовина.[11] Жизнено важно за децата е да ходят на училище, тъй като образованието се смята за "едно от най-мощните и доказани средства за устойчиво развитие"[12]
- Поддържането на стандарта за безопасна миграция зависи от умението и възможностите за индикация на нередовна миграция и забрана на незаконна трансгранична дейност, като трафик на хора, каналджийство и други сходни престъпления.
- Често хората, които проявяват склонност към самоубийство, всъщност нямат намерение да се самонаранят, а се опитват да изразят определени чувства като тревога, безнадеждност и гняв. Споделянето на трудностите, през които преминаваме, спомага за намалянето на броя на самоубийствата и симптомите на депресия.[13]
- Целите за устойчиво развитие (ЦУР) са разработени през 2016 г. от Програмата за развитие на ООН. Има общо 17 взаимосвързани цели, които са насочени към определени сфери на живота като бедността, образованието, равенството, трафика на хора, здравето и благосъстоянието (т.е. психичното здраве). Стремежът им е да поведат целия свят по един преуспяващ и устойчив път.[14]

Тези статистики показват, че макар в света да се случват много ужасни неща, когато започнем активно да се борим с проблемите, несъмнено ще започнем да виждаме промяна. Надеждата ни е, че с тази програма ще започнем да образоваме, както деца, така и модератори, проправяйки пътя към промяната. Вярваме, че премахването на трафика на хора и експлоатацията (онлайн и офлайн) е постижимо в рамките на нашия живот и че тази програма ще ни предвижи една стъпка по-близо до постигането на тази цел. Благодарим ви, че започвате това пътешествие с нас.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

“Никой не може да направи всичко, но всеки от нас може да направи нещо.“

—Кристин Кейн, съоснователка на A21

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

Формат на програмата

КАК Е СТРУКТУРИРАНА ПРОГРАМАТА?

- **Ръководство за модератора:** Съдържа последователни инструкции, които ви помагат да водите групата си през всяка сесия.

- **Ръководство за дейностите:** Включва дейности за всяка сесия. Препоръчваме ви да прегледате всяка дейност предварително, тъй като някои изискват подготовка. Понякога се препоръчват допълнителни помощни средства.

- **Ръководство за материалите:** Съдържа допълнителни материали и информация за вас и вашия екип, които да ви помогнат още повече да обогатите знанията си относно трафика на хора и неговото предотвратяване.

КАК СА СТРУКТУРИРАНИ СЕСИИТЕ?

ПОДГОТОВКА

Подготовката е част от всяка сесия, предназначена да подпомогне модератора в отговора на въпроса:
“Какво е необходимо, за да завършим сесията успешно?”

- Цели
- Основни въпроси
- Ключови термини
- Материали (медия и помощни средства)

ПРЕПОДАВАНЕ

Преподаването е част от всяка сесия, която подготвя модератора да отговори на въпросите:

“Какво трябва да знаят и умеят учениците след края на всяка сесия?”
“Как да подходя по време на сесията, за да ангажирам и мотивирам учениците?”

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

КОИ СА НИВАТА ВЪВ ВСЯКА СЕСИЯ?

Съществуват две различни нива на обучение, предназначени да ангажиат учениците както в големи, така и в малки групи.

ЧАСТ 01 - ПРЕДСТАВИ

- Основни въпроси
- Въвеждаща дейност

ЧАСТ 02 - ВЗАИМОДЕЙСТВАЙ (НИВО 01)

- **Въвеждащи дейности:** В това първо ниво са предоставени две дейности, чрез които децата постепенно се запознават с темата и усвояват нова информация. Дейностите дават възможност за запомняне, разбиране и частично прилагане на новопридобитите знания.

ЧАСТ 03 - ВДЪХНОВИ (НИВО 02)

- **Призив за действие:** Има четири незадължителни дейности (свързани с музика, изкуство, драматургия и творческо писане) за устен или писмен отговор и метод за групов или екипен проект по избор. Те позволяват повишаване на нивото на обучение чрез прилагането, анализа и оценката на съдържанието на сесията.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

Съдържание на програмата

СЕСИЯ 1

ЦЕННОСТИ И ПРАВА НА ДЕТЕТО

Децата трябва да знаят, че са ценени и че гласът на всяко от тях има значение. Тази сесия помага на децата да осъзнаят важността на отстояването на ценностите и правата, не само в собствения си живот, но и в живота на другите.

БЕЗОПАСНА МИГРАЦИЯ

БЕЗОПАСНА МИГРАЦИЯ

Целта на тази сесия е да осигури на учениците и техните родители знания и средства за разграничаване на безопасната от опасната миграция. Понякога хората мигрират по нередовен и опасен начин, като така остават без защита, а това е ключов рисков фактор за трафика и експлоатацията на хора.

СЕСИЯ 03

ТРАФИК НА ХОРА И ОНЛАЙН ЕКСПЛОАТАЦИЯ

Тази сесия разглежда как трафикът и експлоатацията на хора са престъпления, които се случват по цял свят, както онлайн, така и офлайн. В тази сесия децата ще се научат да разпознават опасностите, да различават доверените от измамни възрастни със скрити намерения, както онлайн, така и офлайн. Децата също ще разберат как тайните могат да бъдат безопасни и опасни.

КЛЮЧОВИ ТЕРМИНИ

Разбирането на тези ключови термини е в основата на програмата; те се съдържат и в трите сесии.

- **Дискриминация:** несправедливо третиране на различни групи от хора или индивиди въз основа на фактори като пол, раса, етнически произход, възраст, религия, интелигентност и/или физическа способност
- **Експлоатация:** използването на нещо или някого по жесток или несправедлив начин
- **Експлоатация на деца онлайн:** продължително манипулиране на дете в онлайн пространството, с цел сексуално изнудване чрез набиране на неприлични снимки и видеоклипове
- **Права на човека:** правни, социални и етични принципи на свободата за всички хора, включително и за децата
- **Несправедливост:** нарушаване на правата на личността; неморално действие
- **Справедливост:** честно и почтено отношение
- **Неканен човек или човек със скрити намерения (подвеждащ, измамен, подъл, лъжлив, със задни мисли):** познат или непознат човек, който прави нещо без разрешение (т.е. говори, докосва) или използва измама (т.е. лъжи, тайни), карайки друг човек да се чувства неловко или измамен
- **Доверен възрастен:** безопасен пълнолетен, който е честен и надежден, човек, на когото можеш да разчиташ.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

Ръководство за модератора

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

СЕСИЯ 01

ЦЕННОСТИ И ПРАВА НА ДЕТЕТО

ПОДГОТОВКА

ОСНОВНАТА ИДЕЯ

Всеки има стойност. Всеки е важен. Децата имат права, които трябва да бъдат защитени.

ЦЕЛИ

01 **Ценности и права:** Представяне и прилагане на ключовите идеи относно общоприети ценности и права на детето.

02 **Решения и защита:** Разграничаване на добрите от лошите избори с цел изграждане на по-безопасен живот.

03 **Капацитет:** Анализиране на ситуации, разглеждащи темата за ценностите и правата на човека, с цел разширяване на възможностите за комуникация, размишляване, решаване на проблеми, дигитална грамотност и житейски умения на децата.

ОСНОВНИ ВЪПРОСИ

- Какво включват правата на детето?
- Кои са начините, по които хората показват на другите, че ги ценят?
- Кои са чертите от характера, които различават доверените хора от хората със скрити намерения?
- Как разумното и мъдро вземане на решения може да предпази децата от опасност?
- Какви са начините за поднасяне на информация, за да се избегне негативния отклик към човешките права и ценности?
- Как могат децата да преодоляват житейски трудности като прилагат общоприети ценности, достоверни аргументи и трезва преценка?

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

КЛЮЧОВИ ТЕРМИНИ

- **Универсален:** принадлежащ или приложим за всеки; достъпен за всички.
- **Стока:** артикул или продукт, предназначен за покупка или продажба.
- **Равенство:** равнопоставеност по отношение на правата на човека и възможностите, които му се предоставят.
- **Справедливост:** осигуряване на еднакъв достъп до възможности за постигане на равенство.
- **Уважение:** чувство на почит, ценене на личността; зачитане на качествата, стойността, различията и предпочитанията на друг човек.
- **Ценности:** стандартът за поведение на човек; важността или полезността на нещо; парична стойност.

ДЕЙНОСТИ

- ***Представи***

  Да ценим ценностите (дейност 1A)
- ***Взаимодействай***

  Права на детето - Четири гледни точки (Дейност 1B)
  Равенство и справедливост (Дейност 1C)
- ***Вдъхнови***

  Призив към действие (Дейност 1D)

ПРЕПОДАВАНЕ

СТЪПКА 01

Представи

КАЖЕТЕ: Ще разгледаме основните идеи за ценностите и правата на детето. Вие цените това, което е важно за вас. Помислете за вещ, която притежавате, която е ценна за вас (т.е. мобилен телефон, обувки, играчки) и споделете защо е важна за вас и каква е нейната стойност. Тези неща се наричат **стоки.** Те могат да бъдат закупени и продадени.

ПОПИТАЙТЕ: *"Какво са ценностите?"*

Примерни отговори: Стандартът за поведение на човек; важността или полезността на нещо; парична стойност. (Примерите включват: надеждност, уважение, отговорност, толерантност, послушание, лоялност, доброта.) Ценностите не са предмети. Ценностите не могат да се купуват и продават. Тези ценности се отразяват на начина, по който мислите и се държите.

ДЕЙНОСТ: Да ценим ценностите (дейност 1A)

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

СТЪПКА 02

Взаимодействай

КАЖЕТЕ: Организацията на обединените нации (ООН) издава Всеобща декларация за правата на човека [15], за да покаже стойността и достойнството на човешките същества. Декларацията е предназначена за ***всички*** хора от ***всички*** нации, за да може да защитава правата на човека. Информираността за всеобщите ценности и права на човека ще ни помогнат да имаме **уважение към всеки.** Когато уважавате някого, вие зачитате неговите мнения, предпочитания, ценности и качества.

Защитата на децата и техните права е толкова важна, че ООН създава документ специално за тях. Конвенцията на ООН за правата на детето включва всички деца на света.[16] Документът е подписан от почти всяка държава членка на ООН, което показва съгласието им, че всички деца, независимо от техния статут, имат правото да са защитени онлайн и офлайн.

В декларацията на ООН за правата на детето се казва: "...независимо кои са те, къде живеят, с какво се занимават родителите им, какъв език говорят, каква е религията им, дали са момче или момиче, каква е културата им, дали имат увреждания, дали са богати или бедни". Никое дете не трябва бъде третирано несправедливо на каквато и да е основа " (UNCRC, 1989). Тази декларация защитава децата от несправедливост и нарушаване на техните права и помага те да бъдат предпазени.

ПОПИТАЙТЕ: *"На колко години вече не си дете?"*

Примерни отговори: След навършване на 18 години.

ПОПИТАЙТЕ: *"Какво представляват правата на човека?"*

Примерни отговори: Правата на човека, включително правата на детето, са правни, социални и етични принципи на свобода за всички хора - право на свобода на мнение и изразяване, право на почивка и свободно време, право на образование, право на живот, свобода и лична сигурност.

ПОПИТАЙТЕ: *"Всички деца ли имат еднакви права?"*

Примерни отговори: Да, всички деца имат еднакви права. Правата на човека са универсални, принадлежат на всички.

ДЕЙНОСТ: Права на детето - Четири гледни точки (Дейност 1В)

КАЖЕТЕ: Да имаш права и да използваш правата си са две различни неща. Ето защо, въпреки че всички имат еднакви права, не всеки има достъп до тях.

ПОПИТАЙТЕ: *"Мислите ли, че вашите права променят ежедневието ви? Как?"*

Примерни отговори: Да. Именно правата ви са причината да имате достъп до храна и чиста вода, за да сте здрави, да посещавате училище, да решавате какво да правите след училище и ви дават възможност да преследвате мечтите си.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

- КАЖЕТЕ: Важно е да запомните, че сте ценни, независимо кои сте. Всеки е ценен и всеки заслужава справедливост (да бъде третиран честно). Правата на човека позволяват на детето да има необходимите неща, да живее пълноценен живот, който е безопасен, щастлив и здравословен.

- КАЖЕТЕ: Един от начините да предотвратим негативното отношение спрямо човешките права и ценности е постоянно да насърчаваме справедливост и правосъдие, чрез застъпване за равенство и премахване на дискриминацията.

ДЕЙНОСТ: Равенство и справедливост (Дейност 1C)

ПОПИТАЙТЕ: *“Каква е разликата между равенството и справедливостта?”*

Примерни отговори: Равенството има за цел да насърчава справедливостта, предоставяйки еднакви права за всички. Хората живеят в различни условия, които понякога могат да затруднят свободния им достъп до тези права. Ето защо идеята за равенството съществува. Равенство означава, на всички хора да се осигури необходимото (възможности, ресурси и т.н.), за да постигнат едни и същи неща. Понякога това означава, че хората получават различни или дори повече неща от други, за да постигнат същия резултат. Например хората с увреждания може да се нуждаят от допълнителна помощ, инвалидни колички, слухови апарати или протези, които им помагат да изпълняват същите задачи като хората без увреждания.

СТЪПКА 03

Вдъхнови

- КАЖЕТЕ: Изучихме нашите права, ценности и начините, по които да се защитим. Сега ще приложим всичко научено на практика, за да можем да вдъхновяваме и учим другите.

ДЕЙНОСТ: Призив към действие (Дейност 1D)

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

СЕСИЯ 02

БЕЗОПАСНА МИГРАЦИЯ

ПОДГОТОВКА

ОСНОВНА ИДЕЯ

Миграцията играе значима роля в нашия свят. Хората мигрират по различни причини. Безопасната миграция може да спаси животи.

ЦЕЛИ

01 **Безопасна миграция:** Представяне и прилагане на основните концепции за безопасна миграция.

02 **Решения и защита:** Сравняване на добрите/ безопасните и опасните решения за миграция.

03 **Възможности:** Анализиране на ситуации, разглеждащи темата за безопасна и опасна миграция, с цел разширяване възможността за комуникация, размишляване, решаване на проблеми, дигитална грамотност и житейски умения на децата.

ОСНОВНИ ВЪПРОСИ

- Какво е миграцията?
- Какви са приликите и разликите между безопасната и опасната миграция?
- Какъв е потенциалният риск по време на миграция за опасност от измамни и лъжливи хора?
- Какви мерки могат да се предприемат за ефективно информиране на различни групи хора относно безопасна миграция?
- По какви начини можем да се информираме и да споделяме информация относно безопасната миграция?
- Как могат достоверни аргументи и мъдра преценка да спомогнат за избягването на проблеми и пречки свързани с миграция?

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

КЛЮЧОВИ ТЕРМИНИ

- **Имиграция:** преместване за постоянно в друга държава.
- **Миграция:** придвижване от едно място на пребиваване в друго.
- **Нелегална "опасна" миграция:** придвижване между държави без необходимите документи или в противоречие с действащите закони.
- **Безопасна миграция:** мигриране до определно място безопасно и законно.
- **Бежанец:** човек, който се е предвижил в друга държава, за да избегне проблем в своята родна страна.
- **Сезонна миграция:** преместване от едно място на друго за дейности като земеделие, прибиране на реколта или климатични условия.

ДЕЙНОСТИ

- ***Представи***

  Видове миграция (Дейност 2A)
- ***Взаимодействай***

  Безопасна или опасна миграция? (Дейност 2B)

  Игра за миграция (Дейност 2C)
- ***Вдъхнови***

  Призив към действие (Дейност 2D)

ПРЕПОДАВАНЕ

СТЪПКА 01
Представи

▶ КАЖЕТЕ: **Миграцията** е навсякъде. Това е придвижването от едно място на друго. Всяка година милиони семейства и хора по света искат или трябва да напуснат дома си поради множество различни причини. Когато някой се премести да живее постоянно в чужда държава, това се нарича **имиграция**.

Има два основни фактора, свързани с миграцията - натиск и привличане. Някои хора мигрират по избор, привлечени към други страни поради по-добри възможности за работа или висок стандарт на живот. Други са "натиснати" (тласнати) или принудени да мигрират поради война, **експлоатация**, бедност или природни бедствия (напр. наводнения, пожари, земетресения).

Миграцията може да бъде повлияна и от фактори като ограничен достъп до храна и подслон, екологични, политически и икономически кризи, както и културни различия. Често миграцията е свързана с желанието и надеждата за свобода, по-добри условия на живот и / или труд, справедливост и равен достъп до **човешките права**.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ПОПИТАЙТЕ: *„Размишлявайки върху идеята за миграция, сещате ли се за някои животни, които се местят (мигрират) на друго място? Защо се местят"*

Примерни отговори: Птиците мигрират, за да намерят по-добра храна и вода, както и заради климата.

ПОПИТАЙТЕ: *„Познавате ли някой, който се е преместил на друго място? Защо са мигрирали?"*

Примерни отговори: Да, моята приятелка се премести, защото баща й получи нова работа в друг град.

ПОПИТАЙТЕ: *„Колко време им отне да стигнат до новото място? Пътуваха ли с група от хора?"*

Примерни отговори: Отне й няколко дни, за да се премести и тя пътува със семейството си.

ДЕЙНОСТ: Видове миграция (Дейност 2A)

СТЪПКА 02

Взаимодействай

КАЖЕТЕ: През последните години се наблюдава бързо нарастване на броя на мигрантите по света. Много е вероятно вече да познавате някой, който е мигрирал; ако не, със сигурност ще срещнете някого през живота си. Мигрантите остават сред някои от най-уязвимите обществени групи ... те често търпят нарушения на човешките си права, злоупотреба и дискриминация.

Някои хора дори мигрират поради **дискриминация** въз основа на националност, раса и религия. Понякога те са принудени да напуснат страната си, за да избягат от война, преследване или природни бедствия. Това може да принуди човек да се премести, превръщайки се в **бежанец.** Други мигрират, местейки се от едно място на друго с цел земеделие, прибиране на реколта или поради климатични условия. Това се нарича **сезонна миграция.** Днес, разглеждайки темата за миграция, ще разберем как правата на някои хора са нарушавани, докато мигрират и на какви **несправедливости** биват подложени някои семейства от хора със скрити намерения, когато се опитват да **мигрират нелегално.**

КАЖЕТЕ: *„Какви са различните видове миграция и какви са начините, по които хората мигрират?"*

Примерен отговор: Може да се мигрира със самолет, с лодка, с кола или пеша. Може също да се мигрира в границите на вашата страна, навън в чужда държава, сезонно, по време на отпуск или за временна работа, и да се преместите, като се кандидатства за постоянно пребиваване/ гражданство.

КАЖЕТЕ: *"Какво може да направи миграцията опасна?"*

Примерен отговор: Да се мигрира без паспорт, без виза или през неофициални гранични пунктове.

DO: Безопасна или опасна миграция? (Дейност 2B).

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ПОПИТАЙТЕ *“Проблемът с миграцията засяга ли ви, дори ако никога не мигрирате? Защо?”*

Примерен отговор: Дори и да не мигрирате, може да се наложи да помогнете на някой, който мигрира или желае да го направи. Например, член на семейството или приятел.

ПОПИТАЙТЕ: *„Чували ли сте някога история за човек, който е мигрирал безопасно или за някой, който е мигрирал по опасен начин? Искате ли да споделите? “*

Примерен отговор: Баща ми започна нова работа и трябваше да се преместим като малка. Бяхме в безопасност, защото цялото семейство мигрирахме заедно.

ДЕЙНОСТ: Игра за миграция (Дейност 2C).

- КАЖЕТЕ: Важно е да запомните, че миграцията оформя света, в който живеем, и безопасното мигриране спасява животи. Понякога, начинът, по който хората мигрират, изглежда различно и това може да е по най-различни причини; не винаги е по техен избор.

СТЪПКА 03

Вдъхнови

- КАЖЕТЕ: Досега учихме за безопасната и опасната миграция и начините да се защитим. Сега ще приложим всичко научено на практика, за да можем да вдъхновяваме и учим другите.

ДЕЙНОСТ: Призив към действие (Дейност 2D)

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

СЕСИЯ 03

ТРАФИК НА ХОРА И ОНЛАЙН ЕКСПЛОАТАЦИЯ

ПОДГОТОВКА

ОСНОВНА ИДЕЯ

Трафикът на хора и експлоатацията се случват по цял свят, както онлайн, така и офлайн. Трафикът на деца разчита основно на потайност и често е една от най-трудните за разкриване форми на експлоатация.

ЦЕЛИ

01 **Видове трафик на хора и експлоатация:** Представете основните видове трафик на хора и експлоатация, които се случват, както онлайн, така и офлайн.

02 **Рискове и стратегии за защита:** Представяне на потенциалните рискове за попадане в трафик на хора и експлоатация при децата, за да придобият средства за защита, както в онлайн пространството, така и извън него.

03 **Възможност:** Анализиране на безопасни и опасни ситуации, свързани с експлоатация, с цел разширяване възможностите за комуникация, размишляване, решаване на проблеми, дигитална грамотност и житейски умения на децата.

ОСНОВНИ ВЪПРОСИ

- Какво представляват трафикът и експлоатацията на хора?
- Какви са основните форми на трафик на хора?
- Кои са някои от потенциалните рискове за експлоатация на деца онлайн и офлайн?
- Каква е разликата между безопасното (уместно) и опасното (неуместно) докосване?
- Какви са разликите между безопасните и опасните тайни?
- Какви права имат децата по отношение на тялото си (безопасно и неискано/опасно докосване)?

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

КЛЮЧОВИ ТЕРМИНИ

- **Трафик на хора:** форма на експлоатация; престъпление, незаконната търговия с хора главно с цел принудителен труд и сексуална експлоатация
- **Трафик на деца:** трафикирането на малолетни и непълнолетни (лица под 18 годишна възраст)
- **Трафиканти:** хора, които трафикират и/или експлоатират други хора
- **Експлоатация:** използване на нещо или някого по жесток и несправедлив начин
- **Онлайн експлоатация на деца:** продължително манипулиране и експлоатиране на дете в онлайн пространството, най-често чрез сексуално изнудване, за което се използват неприлични снимки на детето, придобити по време на груминг фазата
- **Груминг/примамване:** преднамерено предприети манипулативни действия за „сприятеляване“ и установяване на емоционална връзка с дете, понижавайки задръжките му, с цел злоупотреба и експлоатация онлайн или офлайн
- **Безопасни тайни:** информация, която е предназначена да бъде лична или запазена в тайна от другите, но може впоследствие да бъде разкрита (напр. парти изненада)
- **Опасни тайни:** информация, която би могла да навреди на някого, да е противозаконна, да сплаши, притесни или объркa някого; никога не трябва да бъде споделена с друг
- **Уязвим:** положение или състояние, при което човек е силно податлив на физическо и емоционално нараняване
- **Неудобство:** да се чувстваш зле, уплашен, неспокоен или неприятно, както физически, така и емоционално, заради дадена ситуация или човек
- **Измамлив човек със скрити намерения (подвеждащ):** познат или непознат, който прави нещо без разрешение (напр. говори, докосва) или използва заблуда (напр. лъжи, тайни), карайки човек да се чувства неудобно или излъган
- **Доверен възрастен:** безопасен човек на възраст над 18 години, който е искрен, честен и може да се разчита на него
- **Сигурен и доверен човек:** доверен познат или непознат човек, на когото може да се разчита, че ще бъде честен и ще уважава личните граници на някого, и който може да помогне друг да бъде предпазен от нараняване; сигурният човек може да бъде на всякаква възраст
- **Безопасно, уместно докосване:** нормална проява на близост като ръкостискане, потупване по гърба, даване на пет или прегръдка (ако се чувстваш сигурен и си съгласен)
- **Опасно, неуместно докосване:** нежелана проява на близост, като докосване на интимните части (напр. областите, покрити с бански), или някой, който ви наранява физически, например като ви рита или удря
- **Дигитална следа:** лична следа от информация, включително снимки, която човек оставя след себе си, докато е в онлайн пространството
- **Онлайн безопасност:** мерки за предпазване на някого от злоупотреба, когато е в онлайн пространството

ДЕЙНОСТИ

- ***Представи***

  Безопасен кръг/Доверен възрастен (Дейност 3A)

  Диаграма на чувствата - Ситуации (Дейност 3Б)

  Пази безопасни тайни/Сподели опасни тайни (Дейност 3C)

  По желание: Какво би направил? (Дейност 3D)

- ***Взаимодействай***

  Изследване на есплоатацията (Дейност 3E)

  По желание: Виждаш ли ме? (Дейност 3F)

- ***Вдъхнови***

  Призив към действие (Дейност 3G)

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ПРЕПОДАВАНЕ

СТЪПКА 01

Представи

Кажете: Днес ще разгледаме как **трафикът на хора и експлоатацията** са престъпления, които се случват във всяка страна по света. Ще се научим как да разпознаваме опасните неща, които са на път да се случат или вече се случват, за да защитим по-добре себе си и други, **уязвими** към **трафик** и различните видове **експлоатация** хора. За тази цел ще разгледаме различни теми относно безопасността, като например, как да разграничаваме **безопасните и доверени хора** от тези, които са **опасни и подвеждащи (имат скрити намерения)**. Също така, ще научите към кого можете да се обърнете, ако имате нужда от помощ, и как тайните могат да бъдат **безопасни или опасни**.

Някои хора са **безопасни и доверени**, а други са **опасни и подвеждащи (имат скрити намерения)**. **Безопасните и доверени хора уважават другите и техните граници, биха предпазили друг човек и няма да се разстроят, ако си поставите граници. Границите са нещата, които казвате и правите, за да се защитите и уверите, че се чувствате комфортно. Опасните и подвеждащите хора могат да са непознати или познати, които се опитват да ви подведат (помнете, те имат скрити намерения), използвайки лъжи и опасни тайни, или хора, които ви карат да се чувствате неудобно или да ви е страх.** Те могат дори да наранят (или да се опитат да наранят) тялото ви, като ви докосват по **неуместен (неподходящ) или опасен начин.** Ако някой прави нещо, което е нежелано, или продължава да прави нещо, след като сте отказали, той не е **безопасен и доверен човек.**

В първата част се запознахме с нашите права и ценности. Децата имат правото да кажат "не" на всяко докосване, което усетят като **опасно и неуместно. Едно докосване е уместно и безопасно, когато ви накара да се чувствате щастливи, спокойни или обичани. Опасното, неуместно докосване обаче, може да ви накара да се чувствате неудобно, уплашени и объркани.** Също така, децата имат право да се чувстват комфортно и безопасно с всичко, което се споделя с тях онлайн и по телефона. Това включва социалните мрежи, снимки, видеоклипове, телефонни разговори, видеоразговори, съобщения, онлайн чатове, имейли. **Често опасните и подвеждащи хора използват подхода груминг, за да спечелят доверието на уязвим човек, като крайната им цел е да го експлоатират онлайн или офлайн.** Те могат да нарушат правото ви да се чувствате комфортно и безопасно, както онлайн, така и офлайн, като кажат или напишат нещо лошо за вас или като споделят ваши снимки, които не ви харесват, или които не сте позволили да бъдат споделени. **Дори всичко да се случва само онлайн, имате същите права, както ако се случваше на живо.** Имате право да кажете НЕ, когато някой ви помоли да направите нещо, което ви кара да се чувствате неудобно или в опасност.

ПОПИТАЙТЕ: *"Какво е **безопасното и уместно докосване**? Как изглежда то?"*

Примерен отговор: Безопасното докосване е нормална проява на близост като ръкостискане, потупване по гърба, даване на пет или прегръдка (ако чувстваш, че е безопасно и си съгласен).

ПОПИТАЙТЕ: *"Какво е опасното, неуместно докосване? Как изглежда то?"*

Примерен отговор: Опасното докосване е нежелана проява на близост, като докосване на интимните части (напр. областите, покрити с бански), или някой, който ви наранява физически, например, като ви рита или удря.

ПОПИТАЙТЕ: *"Какво трябва да направите, ако някой не зачита вашите **граници** или вашето НЕ?"*

Примерен отговор: Можете отново да помолите човека да спре. Ако продължи, трябва да кажете на възрастен, на когото имате доверие.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ПОПИТАЙТЕ: *"Как можете да превърнете една опасна ситуация в безопасна? Дайте примери за онлайн и офлайн ситуации."*

Примерни отговори:

- **Офлайн:** Понякога се налага физически да се отдръпнем от ситуацията или да помолим доверен възрастен за помощ, когато някой не зачита границите ни или нашето НЕ! Понякога даже може да се наложи да се обадите на полицията.
- **Онлайн:** Можем да напуснем разговора, да блокираме и да докладваме човек, който се държи неуместно, и да кажем на доверен възрастен.

ДЕЙНОСТ: Безопасен кръг/Доверен възрастен (Дейност 3A)

- КАЖЕТЕ: Ако се чувствате в опасност или некомфортно от това как някой се отнася с вас (онлайн или офлайн), незабавно кажете на възрастен, на когото имате доверие. Ако не сте сигурни кои са доверените възрастни в живота ви (вашият безопасен кръг), задайте си следните въпроси:
  - Познавам ли го и имам ли му доверие?
  - Безопасен непознат ли е? Някой, чиято работа е да защитава (напр. учител, съветник, медицинска сестра, полицай, пожарникар, лекар, социален работник)?
  - Бих ли се чувствал удобно да му споделя, ако някой ме е докосвал неуместно, наранявал ме е, или е споделял моя лична информация и снимки онлайн?

Децата имат правото на образование, правото да бъдат здрави, да имат време да играят с приятели и да контролират собственото си тяло (напр. правото да кажат НЕ на **некомфортно, опасно и неуместно докосване)**. Тези права се отнасят и до използването на онлайн платформи (напр. Facebook, Instagram, TikTok, Snapchat, LINE) и начините, по които те могат да бъдат нарушени (напр. какво пишат хората за тях, какви снимки на тялото им се споделят и кои са техните онлайн приятели). Дори когато **експлоатацията** се случва онлайн, имате същите права като на живо и можете да кажете НЕ.

ПОПИТАЙТЕ: *"Какво бихте направили, ако някой сподели лична снимка на ваш приятел онлайн?"*

Примерен отговор: Кажете на възрастен, на когото имате доверие. Докладвайте в платформата човека, споделил снимката.

ПОПИТАЙТЕ: *"Кои са някои права, които имате онлайн?"*

Примерен отговор: Да не бъдеш дискриминиран; да бъдеш третиран справедливо; да не бъдеш малтретиран или експлоатиран; да не бъдеш тормозен (право на защита); да имаш право свободно да изразяваш мнението си (право на участие).

ДЕЙНОСТ: Диаграма на чувствата - дейности по сценарии (Дейност 3B)

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

- Кажете: Знаем, че **дискриминацията** (различното и негативно отношение към даден човек, вследствие на това как се е родил) и **бедността** (липсата на достатъчно пари, за да си набавиш нещата, от които се нуждаеш) правят някого по-уязвим (лесен обект за физическо и емоционално нараняване или злоупотреба). Знаем също, че уязвимите хора невинаги се чувстват достатъчно безопасно, за да кажат истината, или дори не знаят на кого могат да се доверят, ако искат да споделят. Затова много форми на злоупотреба и **експлоатация** ("използването на хора"), включително **трафикът на деца,** разчитат на пазенето на тайни. Това означава, че понякога никой не разбира какво е станало и така никой не може да спре лошите неща да продължават да се случват. Понякога хората пазят тайни, защото се страхуват да не бъдат наранени, или може би се притесняват как другият човек ще се отнесе към тях или към близките им, ако споделят тайната. Важно да знаете каква е разликата между **безопасните** и **опасните тайни,** и кога е безопасно да споделите дадена тайна.

  - **Безопасните тайни** са добри тайни, които носят щастие на някого. Това е информация, която е предназначена да бъде лична или да не се знае от другите, но в последствие ще бъде разкрита. Например, искате да изненадате някого като му организирате парти или му дадете подарък, който ще бъде отворен на специален повод, като например рожден ден.
  - **Опасните тайни** не трябва да бъдат лични или несподелени. Те могат да накарат човек да се чувства зле, неспокойно или неудобно. Опасните тайни могат наранят и накарат някого да се страхува, че ще се случи нещо лошо. Например, ако някой ви нарани или помоли да направите нещо опасно или неудобно, но ви каже да не казвате на никого, защото ще си имате неприятности.

ПОПИТАЙТЕ: *"Как може да изглежда един безопасен и уместен онлайн разговор?"*

Примерен отговор: Чатене със семейство и приятели (хора, които познавате); споделяне на уместни снимки със семейството и приятелите.

ПОПИТАЙТЕ: *"Как може да изглежда един опасен, неподходящ онлайн разговор?"*

Примерни отговори:

- Споделяне на пароли или лична информация с когото и да било онлайн (напр. адреси, номера, имена) или неприлични лични снимки (напр. снимки по бански, по бельо или без бельо).
- Други хора ви изпращат неприлични свои или чужди снимки без вие да искате.
- Някой ви моли да включите камерата на устройството си (напр. телефон, таблет, компютър). Това е особено опасно, когато сте сами, в стая със затворена врата или когато родителите/настойниците ви не знаят какво правите.

ПОПИТАЙТЕ: *"Как бихте описали **неудобството**?"*

Примерен отговор: Може да ви е много топло, да ви е свит корема, гърлото ви може да изсъхне, може да ви побият студени тръпки или да се смразите, сякаш не можете да се движите, или да почнете да се потите. Също е възможно е да се смеете или усмихвате, въпреки че не искате.

ДЕЙНОСТ: Пази безопасни тайни/ Сподели опасни тайни (Дейности 3C)

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

СТЪПКА 02

Взаимодействай

КАЖЕТЕ: Имате **правото** да нарушите обещанието си да пазите **опасна тайна,** като споделите с някого. **Опасните тайни** могат да бъдат свързани с нещо лошо или опасно, като **трафик на хора и експлоатация**. **Опасните, подвеждащи хора** често карат децата да обещаят, че ще запазят лошите неща, които са видели или са им се случили, като "нашата малка тайна". Някои от тези **опасни и подвеждащи хора, в областта на трафика на хора,** се наричат **трафиканти** или насилници.

Трафикът на хора е престъпление, което може да се случи на всеки, затова е важно да знаете какво да правите, ако се чувствате в опасност или некомфортно. Това е форма на експлоатация, при която някой бива използван по жесток и несправедлив начин. Някои от основните форми на **трафик на хора** включват принудителен труд, обвързване с дълг, насилствена просия и трафик на деца. Трафикът на хора се случва във всяка държава, като някои от държавите са страни на произход (от където хората биват подлъгани или принудени да се преместят в друг град/държава), транзитни държави (през които те преминават) и/или държави дестинации (към които те биват трафикирани).

Робството съществува от хиляди години, във всички страни и по всички континенти, като първите сведения за него датират от 16 век пр.н.е. в Китай.[17] На някои места робите са съставлявали по-голямата част от населението. Само до преди около 200 години, робството се е смятало за "нормално" и законно. Било е позволено на хора да притежават други хора. Как се отнасят с тях е било без значение, което е ужасно. За да може днес робството да е незаконно, е бил положен много труд. По цял свят има закони, които не позволяват хора да бъдат притежавани и малтретирани.

Въпреки това, фактът, че нещо е незаконно не означава, че то вече не съществува. Съвременното робство може да изглежда различно от робството, за което учите по история, защото никой не "притежава" друг човек открито/явно. Въпреки това, има много работодатели, които експлоатират работниците си, принуждавайки ги да работят по-дълго от нормалното, без почивка и без да им плащат; семейства, които принуждават децата си да просят по улиците, пропускайки училище; хора, принуждавани да правят неща, които не искат за пари; чистачки, които не могат да напускат дома, в който работят; мъже, жени и деца, които са принуждавани да работят в нечовешки условия, без достъп до храна, лекарства или медицински услуги; хора, които биват принудени да се местят от място на място в държавата или града си, без да имат достъп до личните си документи, пари или телефон. Днес има повече хора, които биват трафикирани и експлоатирани, от когато и да е било в човешката история.

ПОПИТАЙТЕ: *"Как изглеждат **трафика на хора** и/или **експлоатацията** днес?"*

> **Примерен отговор:** Да бъдеш принуден да работиш дълги часове във фабрика, да чистиш дома на някого и да нямаш право да си тръгнеш или да спиш, или различни форми на онлайн експлоатация, като набирането и продажбата на неприлични снимки на деца онлайн.

ПОПИТАЙТЕ: *"Можете ли да си спомните някои от различните видове трафик на хора?"*

> **Примерен отговор:** Принудителен труд, обвързване с дълг, принудителна просия и трафик на деца.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

▶ КАЖЕТЕ: Нека разгледаме какво включва всеки от тези различни видове трафик на хора:

- **Обвързване с дълг:** Принуждаването на дадено лице да работи за ниско заплащане, за да изплати огромен дълг.
- **Деца войници:** Принуждаването на деца да са част от въоръжена група.
- **Трафик на деца:** Всяка форма на трафик, която засяга лице под 18-годишна възраст.
- **Принудителен труд:** Принуждаването на дадено лице да работи в плен срещу ниско или никакво заплащане.
- **Принудително домашно робство:** Принуждаването на дадено лице да работи и живее на едно и също място срещу ниско или никакво заплащане.

***Бележка към модератора:**

В зависимост от възрастта на децата, това определение може да не е подходящо за споделяне. Моля, преценете внимателно.

- Трафик на хора с цел сексуална експлоатация: Принуждаване, измамване или склоняване на дадено лице да предоставя сексуални услуги с търговска цел;
- Трафик на малолетни и непълнолетни лица с цел сексуална експлоатация: склоняване на лице, което не е навършило 18 години, да извърши/предлага сексуални услуги.

ПОПИТАЙТЕ: *“Ако някой предложи работа на друг човек, която е на опасно място, за която ще му плащат малко или никакви пари, той “подвеждащ” или “доверен” човек е?”*

Примерен отговор: Това е подвеждащ (със скрити намерения) човек. Довереният човек ще е честен относно заплащането и условията на работа. Той няма да се опита да подведе друг човек да работи на опасно място. Също така, няма да иска другият човек да се мъчи да си плаща наема или да не може да си позволи храна.

ПОПИТАЙТЕ: *“Какво трябва да направите, ако подозирате, че някой е “подвеждащ” човек?”*

Примерен отговор: Винаги трябва да кажете на някого, на когото имате доверие, ако не се чувствате в безопасност.

ПО ЖЕЛАНИЕ: **Какво би направил? (Дейност 3D)**
Тази дейност включва потенциални ситуации на трафик на хора, които можете да обсъдите с децата и да видите как биха постъпили те.

ДЕЙНОСТ: Изследване на есплоатацията (Дейност 3E)

▶ КАЖЕТЕ: В дейност 3E играхме игра, която ни показа колко лесно е да подведеш някого да направи нещо, като му предложиш възнаграждение в замяна на работа и след това не го изпълниш. Невинаги е лесно да решиш какво да направиш в сложна ситуация, затова е важно да поговориш с **доверен възрастен**. Въпреки че **трафикът на хора** и експлоатацията са стряскащи, добрата новина е, че има толкова много невероятни хора и организации по света, които се борят да ги прекратят. Те могат да бъдат предотвратени, когато знаеш как да се защитиш. Важно е да изграждате безопасни лични граници, да знаете правата си и да практикувате онлайн безопасност, за да предпазите себе си и околните от това да попаднете в ситуация на трафик.

Ще разгледаме една потенциално опасна онлайн ситуация, в която участват двама приятели.

ДЕЙНОСТ: Прочетете комикса за онлайн безопасност “В безопасност онлайн” (Помолете децата да отворят собствените си комикси, ако имат такива.)

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

КАЖЕТЕ: Важно е, ако видим нещо, което ни притеснява или ни кара да се чувстваме **неудобно**, да направим нещо. За вас като деца това може да означава да кажете на **възрастен, на когото имате доверие** - учител, родители, баба и дядо или член на семейството. В комикса, който току-що прочетохме, видяхме как Ева и Аделина споделиха на учителя си, че не са сигурни дали онлайн ситуацията, в която се намират, е безопасна или опасна. Въпреки че сте малки, вашият глас е важен! Ако смятате, че някой е пострадал или е в опасност, имате право да споделите. Знаем, че имате права като деца съгласно Конвенцията на ООН за правата на детето: имате право да бъдете защитени (член 3) и имате право да бъдете изслушани (член 12).

ПОПИТАЙТЕ: *"Как мислите, че се е почувствала Ева, когато непознатият се е свързал с нея и е направил комплимент (казал е хубави неща) за нейния танц?" (Използвайки таблицата с чувствата, помолете децата да изберат различни емотикони и да обяснят защо, ако се чувстват комфортно да го направят.)*

Примерен отговор: Може да се е почувствала щастлива, специална или доволна, че някой ѝ обръща внимание; развълнувана, че някой се интересува от танцуването ѝ; може да е била притеснена, защото не познава човека.

ПОПИТАЙТЕ: *"Как мислите, че се е почувствала Ева, след като е разказала на най-добрата си приятелка, Аделина, за възможността да станат известни и Аделина не се е зарадвала?" (Децата могат отново да използват диаграмите си на чувства за тази дейност.)*

Примерен отговор: Ева може да се е почувствала тъжна, че Аделина не се вълнува; Ева може да се е притеснила, че е направила нещо нередно; може би Ева си е помислила, че Аделина ѝ завижда, защото никой не е казал хубави неща за нейното танцуване.

ПОПИТАЙТЕ: *"Смятате ли, че момичетата са постъпили правилно, като са отишли при своя учител (възрастен, на когото имат доверие) и са го помолили за помощ? Защо да или защо не?"*

Примерен отговор: Да. Те са избрали да действат безопасно и са намерили доверен възрастен, с когото да разговарят.

ПОПИТАЙТЕ: *"Какво е можело да се случи, ако не са съобщили на доверен възрастен?"*

Примерни отговори:

- Човекът е можел да се свърже с тях отново.
- Може би са щели да се доверят на непознатия и да споделят лична информация, например къде живеят, снимки или нещо друго.

ПОПИТАЙТЕ: *"Когато играете игри онлайн или сте в социалните мрежи, винаги ли знаете с кого говорите?" (Оставете децата да споделят отговорите си. Няма правилни или грешни отговори на този въпрос.)*

Примерни отговори: Възможно е не винаги да знаете с кого говорите онлайн. За да сте в безопасност, е важно да не разговаряте с непознати. Може да се чувствате добре, когато разговаряте с някого онлайн и може да имате усещането, че го познавате лично, но той все още е непознат.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

КАЖЕТЕ: Когато сте онлайн и публикувате снимки, клипове или каквато и да е информация, вие създавате лична следа, известна като **дигитална следа.** Вашата **дигитална следа** е информацията и снимките, които оставяте след себе си, които остават онлайн завинаги. Всеки, който използва интернет, има **дигитална следа.** Това, което споделяме онлайн, вече не е лично, затова трябва да мислим, преди да публикуваме. Предприемането на мерки за онлайн безопасност ще ни предпази в онлайн пространството. Прилагането на тези мерки ви позволява да играете, общувате и да учите в една безопасна онлайн среда. Някои въпроси, които е добре да си зададете, преди да публикувате, са: "Бих ли искал семейството, учителите или директорът ми да видят тази публикация?" "Какви са възможните последствия от публикуването на тази снимка?" "Искам ли тази снимка да остане завинаги като част от дигиталната ми следа?" "Имам ли разрешение от другото лице/лица в снимката да я споделя публично?" "Ще бъде ли снимката, която публикувам, нараняваща или обидна?"

ПОПИТАЙТЕ: *"Кои са някои от добрите практики за онлайн безопасност, които биха предпазили човек от негативни последствия?"*

Примерни отговори:

- Позволете на доверен възрастен да управлява личните ви настройки.
- Преди да натиснете бутона "изпрати", помислете какви дигитални следи оставяте и се попитайте: "Бих ли искал тази публикация да бъде видяна от семейството ми?"
- Избягвайте да изпращате провокативни снимки, като се запитате: "Тази публикация полезна ли е, вдъхновяваща ли е, необходима ли е, добра ли е?"

ПО ИЗБОР: **Виждаш ли ме? (Дейност 3F)**

СТЪПКА 03

Вдъхнови

КАЖЕТЕ: Заедно учихме за **трафика на хора, експлоатацията**, за това как можем да бъдем в безопасност онлайн и офлайн. Сега ще приложим на практика всичко, което научихме, и ще създадем начини да вдъхновяваме и учим другите.

ПОПИТАЙТЕ: *"Как можете да използвате това, което научихте (безопасно докосване, безопасни тайни, онлайн безопасност), за да спрете трафика на хора и експлоатацията, преди да са се случили?"*

Примерни отговори:

- Използване на правото ми да кажа НЕ на опасно докосване
- Създаване на безопасен кръг с доверени възрастни
- Разпознаване на чувствата ми
- Разпознаване на признаците за груминг и важността на това да знам на кого мога да се доверя и споделя
- Запознаване с формите на трафик на хора и експлоатация

ДЕЙНОСТ: Призив към действие (Дейност 3G)

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

Ръководство за дейности

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

Дейности - Сесия 01

ЦЕННОСТИ И ПРАВА НА ДЕТЕТО

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ДЕЙНОСТ 1А

Да ценим ценностите

ЦЕЛ

Да се представи присъщата ценност на всяко човешко същество, да се разгледа идеята за ценностите, които формират стандартите за поведение на човека, и да се постави фокус върху процеса за определяне на ценност.

МАТЕРИАЛИ

Банкнота (на каквато и да е стойност), карти с думи за доверие

СТЪПКА 01 Покажете банкнота на децата

ПОПИТАЙТЕ: *"Каква е стойността на тази банкнота?" (Изчакайте отговорите на учениците)*

СТЪПКА 02 Сгънете банкнотата наполовина и я покажете отново на децата

ПОПИТАЙТЕ: *"Колко струва сега, когато я сгъна наполовина? Наполовина ли е стойността ѝ сега?" (Изчакайте отговорите на учениците)*

СТЪПКА 03 Прегънете банкнотата наполовина още няколко пъти. Задайте същия въпрос след всяко сгъване на банкнотата. Опитайте се да убедите децата, че банкнотата губи стойност всеки път, когато се сгъне наполовина. След като не можете да сгънете банкнотата повече, я разгънете до нормалния ѝ размер.

▶ КАЖИ: Няма значение колко пъти ще сгъна тази банкнота, стойността ѝ е една и съща. С нея мога да си купя същите неща, дори ако е сгъната наполовина. Сега си представете, че тази банкнота е човек и всеки път, когато бива пречупен, този човек преживява труден момент заради нещо, което е извън неговия контрол.

ПОПИТАЙТЕ: *"Ако бяхте родени в друга държава, трябваше ли стойността ви като човешко същество да се промени?"*

Примерен отговор: Не. Ценността на човека не се променя в зависимост от това къде е роден.

ПОПИТАЙТЕ: *"Ако се родите с увреждане, трябва ли стойността ви като човешко същество да се промени?"*

Примерен отговор: Не. Ценността на човека не се променя, ако той има увреждане.

ПОПИТАЙТЕ: *"Стойността ви като човешко същество трябва ли да се промени, в зависимост от това дали сте родени в бедно или в богато семейство?"*

Примерен отговор: Не. Стойността на човек не се променя, в зависимост от това дали е богат или беден. Всъщност, независимо от това къде сме родени, кое е нашето семейство или в какви обстоятелства живеем, нашата стойност като човешки същества не се променя. Всички ние сме еднакво ценни и имаме едни и същи човешки права. Точно като тази банкнота - колкото и пъти да я сгъвам, първоначалната ѝ стойност не се променя. След като вече знаем, че всички имаме стойност, ще поговорим за това какво ценим.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ДЕЙНОСТ 1А - ДА ЦЕНИМ ЦЕННОСТИТЕ

СТЪПКА 04 Използвайки картите с думи за доверие, изберете една карта и я покажете на класа. Обсъдете ценността написана на картата и определете дали тя представлява какво е доверието (здравословни ценности) или какво не е (нездравословни ценности).

СТЪПКА 05 Прочетете следните ситуации и помолете учениците да преценят според ценностите, които обсъдихте, дали човекът в ситуацията е честен и може да му се има доверие, или хитрува и подвежда:

СИТУАЦИЯ 01

Майката на Йордан го моли да си прибере играчките преди да излезе да си играе навън. Вместо това той ги скрива под леглото си. Когато майка му го пита: " Прибра ли си играчките, както те помолих?" Той отговаря: "Да."

ПОПИТАЙТЕ: *"Смятате ли, че Йордан е честен или смятате, че хитрува?"*

Примерен отговор: Не е честен. Държи се подвеждащо като лъже и хитрува.

СИТУАЦИЯ 02

Ива споделя на Кати какво ще подари на друга тяхна приятелка за рождения ѝ ден. Кати не казва на никой друг какъв е подаръка, защото иска да е изненада.

ПОПИТАЙТЕ: *"Може ли да се има доверие на Кати или смятате, че е подвеждащ човек? "*

Примерен отговор: Може да ѝ се има доверие, защото пази безопасна тайна и Ива може да разчита на нея.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

СИТУАЦИЯ 03

Ники е капитан на отбора по футбол и винаги избира Дани като главен нападател, въпреки че знае, че това е нечестно спрямо останалите в отбора, които също искат да са нападататели, но той никога не им дава възможност. Ники знае, че Дани мами, когато играе, и затова винаги избира него; за него важното е да спечели играта на всяка цена.

ПОПИТАЙТЕ: *"Според вас Ники честно ли постъпва или смятате, че хитрува?"*

Примерен отговор: Хитрува като използва само Дани и играе нечестно.

СИТУАЦИЯ 04

Мария не се подготви за теста по математика и помоли най-добрата си приятелка да ѝ позволи да препише.

ПОПИТАЙТЕ: *"Честно ли постъпва Мария или хитрува?"*

Примерен отговор: Хитрува и мами като преписва.

СИТУАЦИЯ 05

Стефан вижда как от чантата на Лили изпадат десет лева. Той ги вдига и ги връща на Лили.

ПОПИТАЙТЕ: *"Според тази ситуация, Стефан някой, на който може да се има доверие ли е?"*

Примерен отговор: Постъпвайки честно, той се доказва като доверен приятел.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ЧЕСТЕН

ЛЪЖЕЩ

ИСТИНЕН

ПОДВЕЖДАЩ

ИСКРЕН

ЗАБЛУЖДАВАЩ

ПОЧТЕН

МАМЕЩ

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ОТГОВОРЕН

ВЪЗПОЛЗВАЩ СЕ ОТ ДРУГИТЕ

ЛОЯЛЕН

ПРЕСТРУВАЩ СЕ

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ДЕЙНОСТ 1В

Права на детето - четири гледни точки

ЦЕЛ

Разглеждане на четирите основни, общовалидни категории права, включени в Конвенцията на ООН за правата на детето.

МАТЕРИАЛИ

Категории права на детето (изрежете всичките 4)
Карти с права на детето (изрежете всички 12)

СТЪПКА 01 Обозначете всеки ъгъл на стаята с една от четирите категории права на детето (развитие, оцеляване, участие, защита).

СТЪПКА 02 Изберете карта и я прочетете. Помолете децата да отидат в ъгъла на стаята, който смятат, че представлява правилната категория за конкретното право. Това може да продължи като игра, в която децата да избират кое право в коя категория принадлежи. (По желание: Децата, които избират правилно продължават в играта, а другите отпадат.)

СТЪПКА 03 Обсъдете всяка от картите с правата на детето по време на играта. Попитайте децата защо са избрали този ъгъл на стаята и защо това право принадлежи в тази категория.

КАТЕГОРИИ ПРАВА НА ДЕТЕТО	
ПРАВА НА ОЦЕЛЯВАНЕ Чист въздух, чиста вода, пълноценна храна	**ПРАВА НА ЗАЩИТА** Защита от тормоз, защита от отвличане или продажба, защита от експлоатация
ПРАВА НА УЧАСТИЕ Изразяване на мнение, религиозна принадлежност, свобода на изразяване	**ПРАВА НА РАЗВИТИЕ** Образование, игра и движение, почивка

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ДЕЙНОСТ 1В - ПРАВА НА ДЕТЕТО ПРОДЪЛЖЕНИЕ

СТЪПКА 04 Обобщете дейността със следните въпроси:

ПОПИТАЙТЕ: *“Какви са начините, по които децата могат да пострадат, ако тези права не са защитени?”*

Примерен отговор: Ако правата не са защитени, въздухът, водата и храната могат да бъдат мръсни и да доведат до разболяване; ако позволим дете да бъде тормозено, това може да породи страх и липса на самоувереност.

ПОПИТАЙТЕ: *“Кой отговаря за това правата на децата да са защитени?”*

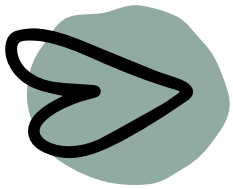
Примерен отговор: Органите на реда, родителите и дори самите деца са отговорни за защитата на правата на други деца.

ПОПИТАЙТЕ: *“Как можем да взимаме мъдри решения, които да предпазват децата?”*

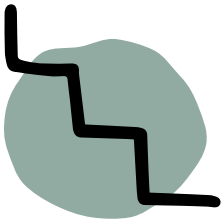
Примерен отговор: Като избираме здравословни храни, искаме вода, която е чиста и знаем, че когато видим нещо нередно, имаме правото да споделим.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

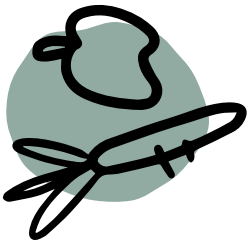
ПРАВА НА ЗАЩИТА

ПРАВА НА РАЗВИТИЕ

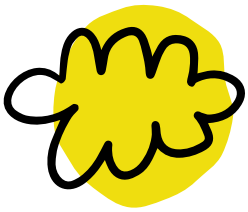
ПРАВА НА ОЦЕЛЯВАНЕ

ПРАВА НА УЧАСТИЕ

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ПРАВОТО НА

чист въздух

ПРАВОТО НА

чиста вода

ПРАВОТО НА

пълноценна храна

ПРАВОТО НА

защита от тормоз

ПРАВОТО НА

защита от отвличане и продажба

ПРАВОТО НА

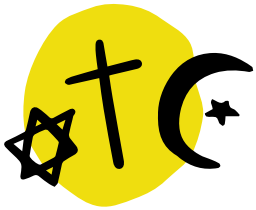
защита от експлоатация

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ПРАВОТО НА

изразяване на мнение

ПРАВОТО НА

религиозна принадлежност

ПРАВОТО НА

свободно изразяване

ПРАВОТО НА

игра и движение

ПРАВОТО НА

почивка и свободно време

ПРАВОТО НА

образование

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ДЕЙНОСТ 1С

Равенство и справедливост

ЦЕЛ

Разглеждане на идеята за равенство и справедливост с цел по-добро разбиране на дискриминацията, експлоатацията и справедливостта.

МАТЕРИАЛИ

Карти за равенство и справедилвост

СТЪПКА 01 Покажете първата картинка на равенство и справедливост

ПОПИТАЙТЕ: *"Какво забелязвате в първата картинка?"*

Примерен отговор: Равенство: на всяко дете е дадена кутия с еднакъв размер, независимо от разликата във височината им.

ПОПИТАЙТЕ: *"Мислите ли, че всички деца в тази картинка смятат, че размерът на кутията е справедлив? Ако не, какво е несправедливо?"*

Примерен отговор: Дори когато кутиите са еднакви, това не гарантира равен резултат. Понякога хората се нуждаят от повече помощ, за да постигнат същите цели.

ПОПИТАЙТЕ: *"Какво може да се направи, за да стане ситуацията по-справедлива?"*

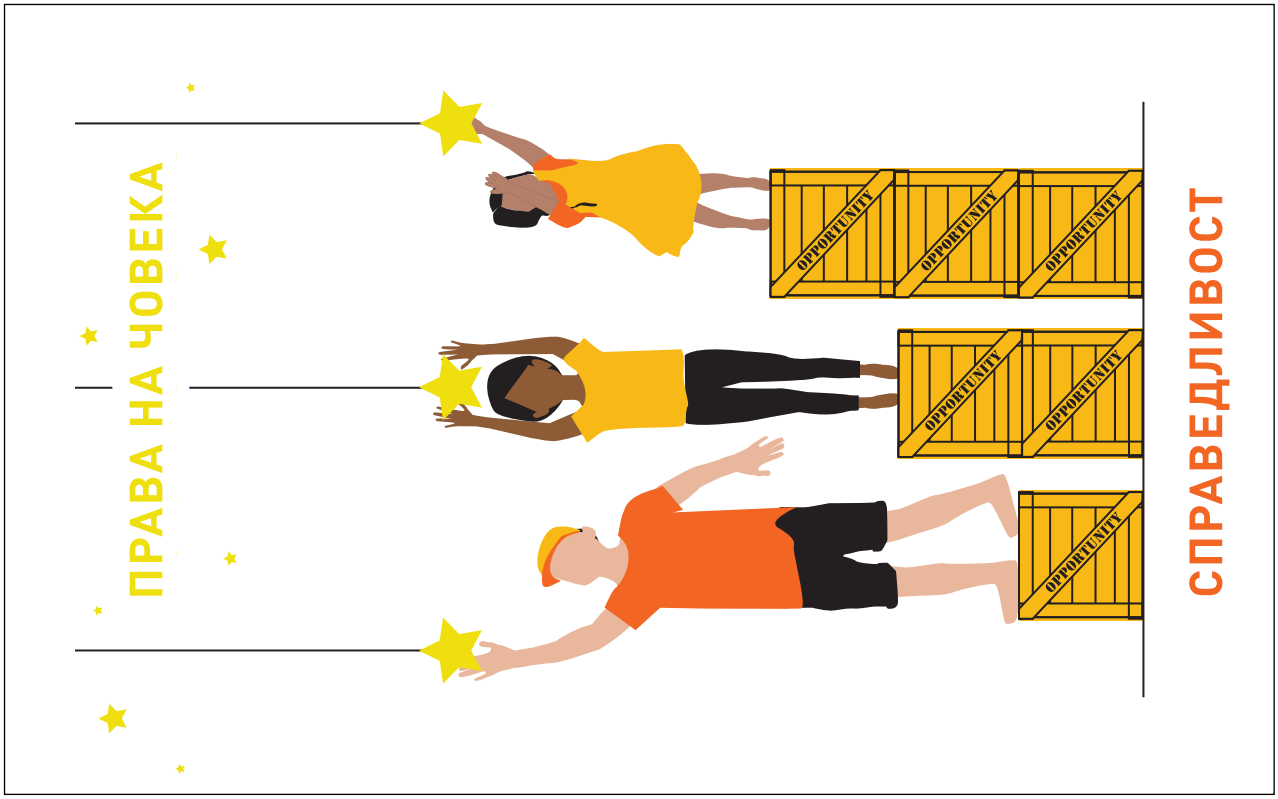
Примерен отговор: Равенство: или да се даде по-висока кутия на по-ниското дете, или няколко кутии да бъдат поставени една върху друга, за да може и то да достигне правата си.

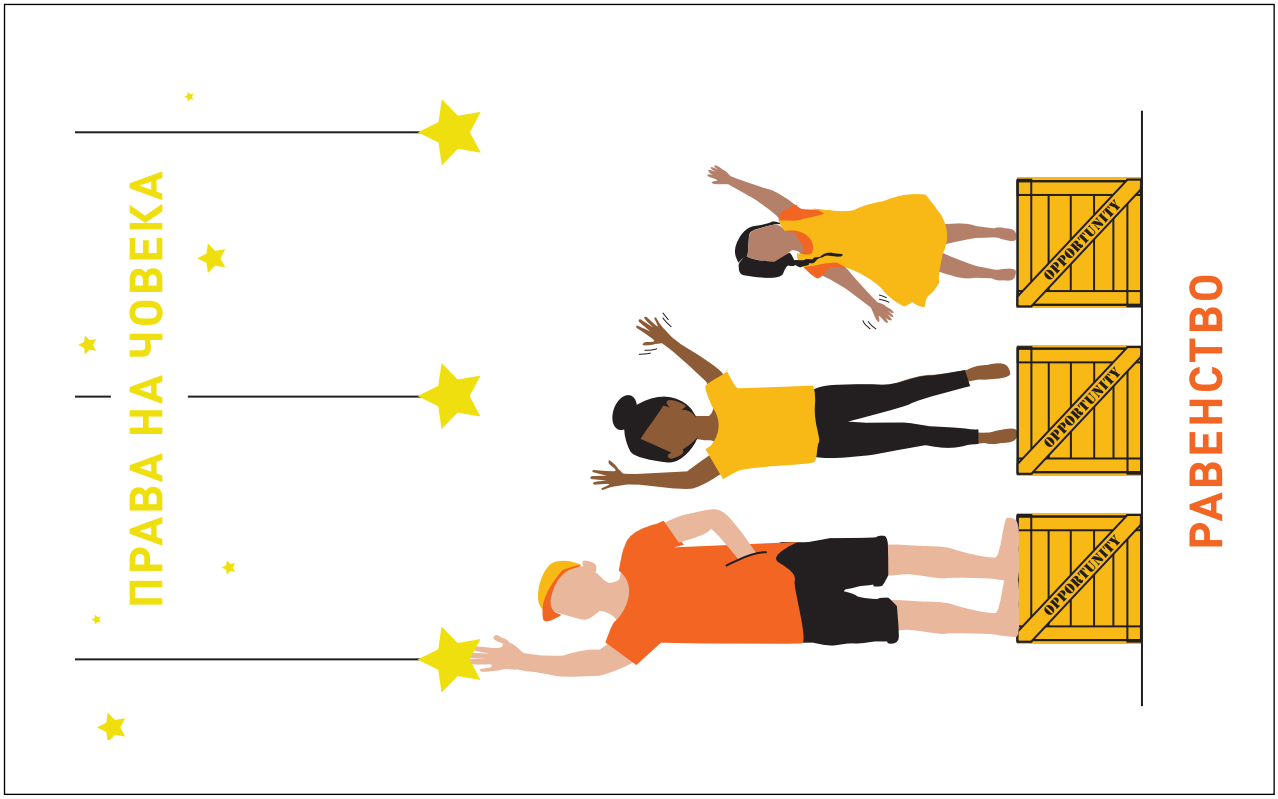
СТЪПКА 02 Приканете учениците да обсъдят какви ще са резултатите, ако ситуацията не се промени.

Примерен отговор: Някои деца пак ще имат голямо разстояние между себе си и правата си, и по този начин няма да има справедливост спрямо техните човешки права.

СТЪПКА 03 РИзберете безопасно и уважително решение. Възможно е да има и други начини за постигане на справедливо решение, което да осигури справедливост за всички. Споделете картинката на справедливостта, в която различните деца получават различна подкрепа, за да има справедливост в достъпа до човешките им права.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ДЕЙНОСТ 1D

Призив към действие

Приканете учениците да разсъждават върху важността на правата на детето, като използват един от методите по-долу. Поканете ги да покажат как тези права допринасят за създаването на свят, в който всяко дете е свободно. Като допълнително предизвикателство, кажете на децата да си представят свят без човешки права и без правила. Попитайте ги дали смятат, че това ще е добро или лошо? Защо? Поканете ги да обяснят допълнително, използвайки избрания от тях метод.

СЪТВОРИ (АРТИСТИЧНО)

Учениците могат да нарисуват картина, която представя как изглеждат правата на детето или какво означават те за тях. Учениците могат също така да работят заедно, за да създадат стенопис, плакати или рекламна кампания

МАТЕРИАЛИ: Химикалки, моливи, бои, хартия, стикери, брокат, други налични арт материали

ИЗИГРАЙ (ДРАМАТИЧНО)

Учениците могат работят в група, за да създадат пиеса или сценка, основана на защитата на правата на детето. Трябва да напишат кратък сценарий и да определят герой за всеки член на групата.

МАТЕРИАЛИ: Химикалки, моливи, хартия, облекло, реквизит

НАПИШИ (ИЗРАЗИТЕЛНО)

Учениците могат да опишат как изглежда техният “мирен свят или идеална общност”, в която всяко дете има права. Помолете ги да разгледат определени права на тяхната “идеална общност” и какво би се случило, ако тези права бъдат нарушени.

МАТЕРИАЛИ: Химикалки, моливи, хартия

РАЗКАЖИ (МУЗИКАЛНО)

Учениците могат да работят в група, за да напишат песен, рап или стихотворение, с които да изразят как се чувстват относно правата си или да обяснят какво представляват правата на детето. Важно е и да споделят “защо” са избрали да фокусират точно това право.

МАТЕРИАЛИ: Химикалки, моливи, хартия, музикални инструменти

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

Дейности - Сесия 02

БЕЗОПАСНА МИГРАЦИЯ

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ДЕЙНОСТ 2А

Видове миграция

ЦЕЛ

Да се определят и обяснят четирите вида миграция на хора: вътрешна, външна, сезонна и имиграция.

МАТЕРИАЛИ

Картинки на миграция; по желание дейност с кутия: кутия, чаша вода.

СТЪПКА 01 Представете четирите вида миграция, като попитате: “Защо хората се местят?” След това, използвайки една от картинките по-долу, покажете един от четирите вида миграция (или използвайте допълнителната дейност “кутия”). Нека учениците разгадаят картинката и значението ѝ.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ДЕЙНОСТ 2А - ВИДОВЕ МИГРАЦИЯ ПРОДЪЛЖЕНИЕ

ВИДОВЕ МИГРАЦИЯ	
ВЪТРЕШНА МИГРАЦИЯ преместване в **рамките** на една държава	**ВЪНШНА МИГРАЦИЯ** преместване **в** друга държава или континент
СЕЗОННА МИГРАЦИЯ придвижване от едно място на друго с цел земеделие, прибиране на реколтата, време/климат	**ИМИГРАЦИЯ** преместване от една страна в друга за постоянно пребиваване

ПО ЖЕЛАНИЕ: ДЕЙНОСТ “КУТИЯ”

Използвайте две прозрачни кутии и няколко топки. Премествайте топките между кутиите, за да илюстрирате понятието миграция и различните му видове:

- **Външна миграция** - преместете топка от едната кутия в другата
- **Вътрешна миграция** - разместете топките в кутията
- **Сезонна миграция** - напълнете едната кутия с вода и преместете топките в другата кутия
- **Имиграция** - преместете топка от едната кутия в другата, а след това напишете “гражданин” на лист хартия и го поставете в кутията.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

СЕСИЯ 02

ДЕЙНОСТ 2В

Безопасна или опасна миграция?

ЦЕЛ

Да се разгледат възможни миграционни ситуации, за да се определи дали те са безопасни, или не; да обсъдят като клас начините, по които миграцията може да бъде по-безопасна.

МАТЕРИАЛИ

Миграционни ситуации, опасни и безопасни карти (един комплект на ученик)

СТЪПКА 01 Раздайте на всеки ученик комплект карти “безопасно” и “опасно”.

СТЪПКА 02 Прочетете следните ситуации. Помолете ги да вдигнат картата, която според тях е най-подходяща за съответната ситуация (безопасна или опасна). След като всички ученици са вдигнали карта, споделете правилния отговор и отделете време, за да обясните защо ситуацията е безопасна или опасна.

СИТУАЦИЯ 01

Бащата на Сара получава нова работа и затова Сара и семейството ѝ се местят в Лондон. Те отиват в посолството и подават документи за визи.

БЕЗОПАСНО | Те са следвали законния процес и са кандидатствали за виза.

СИТУАЦИЯ 02

Калина става много рано всяка сутрин и отива до границата заедно с родителите си. Има специална пътека, по която минават, за да не ги види никой. Те остават там през деня, за да работят, и после се връщат.

БЕЗОПАСНО | Избрали са път, който може да не е законен или безопасен; не искат да бъдат хванати.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ДЕЙНОСТ 2B- БЕЗОПАСНА ИЛИ ОПАСНА МИГРАЦИЯ? ПРОДЪЛЖЕНИЕ

СИТУАЦИЯ 03

Съседката на Мая тича към къщата им и крещи: "Трябва да тръгваме, идват!" Майката на Мая започва да пълни чанта с дрехи, а баща ѝ грабва портфейла си. Те излизат от къщата толкова бързо, че Мая дори няма време да вземе любимата си книга. Съседката им познава човек, който може да ги качи на следващия кораб, напускащ тяхната държава.

ОПАСНО | Трябваше да тръгнат толкова бързо, че се довериха на непознат, който може да е опасен

СИТУАЦИЯ 04

Калоян получава предложение за много готина работа в Банкок. Тъй като не е от Тайланд, той трябва да получи разрешително за работа и виза, но това е доста скъпо. Братовчедът на Калоян знае къде могат да се направят документите нелегално и да са по-евтини.

ОПАСНО | Вероятно ще използва фалшиви документи, което не е безопасно решение.

СИТУАЦИЯ 05

Алекс планира почивка в Австралия. Тя търси информация в интернет, за да разбере какво трябва да подготви преди да пътува.

БЕЗОПАСНО | Тя проучва и се подготвя преди да пътува, за да е в безопасност.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

СИТУАЦИЯ 06

Димитър пътува със семейството си от няколко седмици. Те са на път към къщата на чичо му в Бостън, където ще е по-безопасно. Майката на Димитър подготвя документи и разговаря с доверена организация, която им помага да уредят визите си.

БЕЗОПАСНО | Получил е помощ от доверена организация, която е използвала официалната процедура за подготвяне на документите му.

СТЪПКА 03 Дискусия

КАЖЕТЕ: Тези ситуации са примери от реалния живот на много хора. Разглеждайки ги заедно, ще е по-лесно да разберем как да вземаме разумни решения, за да насърчим безопасната миграция.

ПОПИТАЙТЕ: *“Може ли някой да посочи кои са основните разлики между “безопасните” и “ опасните” начини за миграция? Можете ли да се сетите за нещо, което може да направи една опасна ситуация по-безопасна?”*

Примерен отговор: Ако кандидатстваме за виза, имаме паспорт, пътуваме с доверена група. Това са начини да мигрираме по-безопасно. Ако се опитаме да мигрираме сами или позволим на човек със скрити намерения (подвеждащ) да ни помогне да мигрираме без нужните документи, се поставяме в опасна ситуация.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

БЕЗОПАСНА

ОПАСНА

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ДЕЙНОСТ 2C

Игра за миграция

ЦЕЛ

Представяне и прилагане на основните идеи относно безопасната и опасната миграция; да се работи в екип, за да се "мигрира" през въображаема река.

МАТЕРИАЛИ

Хартия, тиксо, столове или въже за очертаване на брега на реката

СТЪПКА 01 Напишете следните думи на лист хартия (по една дума на лист).

БЕЗОПАСНА МИГРАЦИЯ	ОПАСНА МИГРАЦИЯ
Виза	Без виза
Паспорт	Без пари
Пари	Без подкрепа
Семейство	Без паспорт
Безопасност	
Доверие	
Легално	

СТЪПКА 02 Създайте въображаема река, като използвате столове или въжета, за да обозначите брега на реката. След това вземете седемте листа хартия с думи от категорията "безопасна миграция" и ги подредете на пода, като оставите малко разстояние между тях, така че учениците да могат да преминат от един лист хартия към следващия с лекота. Думите трябва да са обърнати с лицето надолу, а в долната част можете да залепите тиксо, за да останат на мястото си. До тази линия от хартия създайте още една успоредна линия, като този път използвате четирите листа хартия, които представляват "опасна миграция", така че разстоянието между тях да е по-голямо. Тази линия трябва да бъде трудна за преминаване, като се има предвид, че учениците могат да преминат отвъд реката само, стъпвайки на хартия. Уверете се, че тези думи също са залепени с лицето надолу.

СТЪПКА 03 Разделете учениците на два отбора. (Първият отбор се нарича "безопасна миграция", а вторият - "опасна миграция".) Нека всеки отбор се нареди зад първия лист хартия в съответната линия.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ДЕЙНОСТ 2C - ИГРА ЗА МИГРАЦИЯ ПРОДЪЛЖЕНИЕ

СТЪПКА 04 Обяснете правилата и целта на играта на двата отбора.

- **Правило 1:** Краката им могат да докосват само хартията. Ако някой докосне пода, трябва да започне отначало.
- **Правило 2:** Целият екип трябва да бъде свързан през цялото време, като се държи за ръце, подобно на човешка верига.
- **Цел:** Целта е да прекосят реката възможно най-бързо, спазвайки правилата.

СТЪПКА 05 Започнете да броите до три и нека учениците започнат. Забележка: Екипът на "безопасната миграция" ще може да започне сравнително бързо, докато екипът на "опасната миграция" ще се затрудни. Прекратете играта, след като първият отбор завърши.

СТЪПКА 06 Съберете двата отбора заедно и публично поздравете отбора-победител, отбор "безопасна миграция". Обсъдете причините, поради които "небезопасният екип" е бил толкова затруднен.

ПОПИТАЙТЕ: *"Защо не завършихте първи? Какво се случи?"*

> **Примерен отговор:** "Имахме твърде много разстояние между листовете и това ни караше да разкъсваме групата си, затова и трябваше да започнем отначало. Беше почти невъзможно за нас."

Обяснете, че тези две групи представляват безопасна и опасна миграция в съвременния свят. Разгледайте думите на всяка пътека и обяснете как те допринасят за безопасната или опасна миграция.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

СЕСИЯ 02

ДЕЙНОСТ 2D

Призив към действие

Поканете учениците да измислят сценарий на миграция, като използват един от методите по-долу. Важно е да споделят защо примерът им демонстрира безопасна или опасна миграция. Като допълнително предизвикателство, приканете децата да си представят, че са лидери във вашия град или държава. Как биха възприели тези промени хората? Поканете ги да обяснят допълнително, като използват избрания от тях метод.

СЪТВОРИ (АРТИСТИЧНО)

Учениците могат да нарисуват картина, която представя как изглежда безопасната и опасна миграция. Учениците могат също така да работят заедно, за да създадат стенопис, плакати или рекламна кампания.

МАТЕРИАЛИ: Химикалки, моливи, бои, хартия, стикери, брокат, други налични арт материали

ИЗИГРАЙ (ДРАМАТИЧНО)

Учениците могат да работят в група, за да създадат пиеса или сценка на тема безопасна и опасна миграция. Трябва да напишат кратък сценарий и да определят герой за всеки член на групата.

МАТЕРИАЛИ: Химикалки, моливи, хартия, облекло, реквизит

НАПИШИ (ИЗРАЗИТЕЛНО)

Учениците могат да пишат по темата безопасна или опасна миграция. Нека да анализират видовете миграция (вътрешна, външна, сезонна или имиграция) и да преценят дали сценарият би се променил, ако изберат друг вид миграция. Помолете ги да посочат причините, поради които този вид миграция е безопасна или не.

МАТЕРИАЛИ: Химикалки, моливи, хартия

РАЗКАЖИ (МУЗИКАЛНО)

Учениците могат да работят в група, за да напишат песен, рап или стихотворение, с което да изразят мнението си относно безопасната и опасната миграция. Това може да бъде просто стихче или цяла песен. Важно е да споделят защо са избрали този тип миграция за тази дейност.

МАТЕРИАЛИ: Химикалки, моливи, хартия, музикални инструменти

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

Дейности - Сесия 03

ТРАФИК НА ХОРА И ЕКСПЛОАТАЦИЯ

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

СЕСИЯ 03

ДЕЙНОСТ ЗА

Безопасен кръг /Доверен възрастен

ЦЕЛ

Да подтикнем децата да помислят кои са възрастните в техния свят, на които имат доверие, използвайки прост инструмент за безопасност.

МАТЕРИАЛИ

Няма

СТЪПКА 01 Вдигнете ръцете си и посочете всеки пръст. След това посочете ръката си и нарисувайте кръг около нея във въздуха.

СТЪПКА 02 Поканете децата да нарисуват кръг във въздуха около собствената си ръка. Обяснете им, че трябва да помислят за пет души, на които могат да се доверят, които ще са част от техния безопасен кръг.

***Забележка:** Ако в класа ви има деца, които изпитват затруднение при използването на ръцете си за тази дейност, с цел приобщаване, децата могат да използват и петте пръста на единия си крак. Дори могат да използват две очи, две уши и един нос, за да запомнят.

СТЪПКА 03 Обсъдете като клас

- Кажете: Този кръг представлява възрастните, на които имате доверие. Всеки във вашия безопасен кръг трябва да е доверен възрастен; някой, който е безопасен човек. Когато се доверявате на някого, трябва да се чувствате сигурно и комфортно около него.

  ПОПИТАЙТЕ: *"Какво бихте могли да кажете или да направите, за да помолите даден човек да излезе от вашия безопасен кръг, ако ви кара да се чувствате неудобно?"*

  Примерни отговори: Можете да се отдръпнете или учтиво да ги помолите да се отдалечат. Ако не ви послушат, след като ги помолите да се отдалечат, можете да ги отблъснете и да кажете на доверен възрастен..

СТЪПКА 04 (по избор) Ако имате време, можете да накарате децата да очертаят ръката си и да запишат имената на своите доверени възрастни. (За целта са необходими хартия и химикалки/моливи.)

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

СЕСИЯ 03

ДЕЙНОСТ 3В

Диаграма на чувствата

ЦЕЛ

Да изследвате как поведението на някои хора показва, че са безопасни и доверени, а други - опасни и подвеждащи. Другата цел е да се даде възможност на децата да обсъдят своите чувства.

МАТЕРИАЛИ

Диаграма на чувствата

СТЪПКА 01 Разпечатайте или покажете диаграмата на чувствата.

СТЪПКА 02 Прочетете следните ситуации. Задайте всичките въпроси от списъка, споделете правилните отговори и отделете време, за да обясните отговорите.

СТЪПКА 03 Използвайки диаграмата на чувствата, докато задавате въпросите, поканете децата да изберат различни емотикони, с които да обяснят как би се чувствал героят и защо (ако се чувстват комфортно да го направят)

СИТУАЦИЯ 01:

▶ КАЖЕТЕ: Нека да разгледаме тази диаграма на чувствата. Ще прочетем няколко истории. Искам да помислите за героите в историите и за това как може да се чувстват. Искам също така да помислите за това кои герои са безопасни и доверени, и кои са неканени и подвеждащи.

Като по-малка, Марина е обичала да прекарва време с чичо си. Той е бил единственият възрастен в семейството ѝ, който си е играл с нея; той е бил голям, но се е държал като дете и тя винаги се е забавлявала с него. Но след десетия си рожден ден тя забелязва, че той започва да се държи странно. Марина не е сигурна как да го приеме. Той започна да я докосва повече по раменете, по гърба и корема; понякога я потупва по дупето. Той прекалено дълго задържа погледа си върху нея и винаги я моли да седне в скута му, въпреки че тя смята, че вече е твърде голяма. Той казва неща като: "Не можем да играем както преди, защото вече не си малко дете. Превръщаш се в толкова красива млада дама." Това кара Марина да се чувства неудобно, но тя има доверие на чичо си и го обича, затова се опитва да забрави чувствата си и си казва, че той никога не би направил нещо, което да я нарани. Но сега, когато останат сами, той се сближава с нея и ѝ разказва тъжни истории за времето, когато е бил малък. Той винаги казва: "Ти си единственият човек, който ме обича истински." Той я моли да не казва на никой друг и казва, че това може да бъде тяхна специална тайна. На Марина ѝ става тъжно от тези истории. Тя просто иска той да бъде щастлив.

ПОПИТАЙТЕ: *"Как мислите, че се чувства Марина спрямо чичо си и това, което той прави?" (Като използвате диаграмата на чувствата, помолете децата да изберат различни емотикони и да обяснят защо, ако се чувстват комфортно.)*

Примерни отговори: Марина може да се чувства неудобно или уплашена; може да чувства, че трябва да помогне на чичо си; може да се чувства принудена да се погрижи чичо ѝ да е щастлив.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ДЕЙНОСТ 3В - ДИАГРАМА НА ЧУВСТВАТА ПРОДЪЛЖЕНИЕ

ПОПИТАЙТЕ: *“Мислите ли, че чичото на Марина е **безопасен и доверен** или **неканен и подвеждащ?** Защо или защо не?”*

Примерни отговори: Действията му са нежелани. Те карат Марина да се чувства **неудобно**; Той я моли да пази в тайна историите му и времето, което прекарват заедно. Правейки всички тези неща, той постъпва **подмолно**, въпреки че Марина го познава и обича.

ДОПЪЛНИТЕЛЕН ВЪПРОС:

ПОПИТАЙТЕ: *“Смятате ли, че Марина е дала разрешение (съгласие) на чичо си да я докосва? Обяснете защо да или защо не.”*

Примерни отговори:

- Не. Знаем, че Марина се чувства неудобно.
- Знаем, че Марина е дете и че децата не трябва да се съгласяват с какъвто и да е вид нежелано докосване.
- Въпреки че Марина не се е противопоставила на чичо си, което може да изглежда всякаш му позволява или е съгласна с начина, по който се държи, чичо ѝ използва връзката си, за да я убеди (манипулира), че това, което прави, е нормално.
- Знаем, че Марина не е дала съгласието си, защото чичо ѝ използва близките им отношения, за да я подлъже да не казва на никого, че се чувства неудобно.
- Чичото на Марина я манипулира (опитва се да я използва), като ѝ разказва тъжни истории за времето, когато той е бил дете, така че тя да е по-малко склонна да му се противопостави, да му откаже или да каже на безопасен, доверен възрастен какво се случва.

СИТУАЦИЯ 02:

КАЖЕТЕ: Нека погледнем диаграмата на чувствата. Ще се разгледаме няколко ситуации. Искам да помислите за героите в ситуациите и за това как може да се чувстват. Искам също така да помислите за това кои герои са **безопасни и доверени,** и кои са **неканени и подвеждащи**.

За 13-ия рожден ден на Лео, неговите родители му подаряват нов телефон. Той е много развълнуван, защото най-накрая може да играе игри онлайн и да гледа видеоклипове, когато пожелае. Родителите му обаче са доста строги и не му позволяват да сваля всички приложения, които иска. Те проверяват телефона му всяка седмица, за да се уверят, че не прави нищо, което не би трябвало да прави. Освен това, не му е позволено да играе на телефона в стаята си със затворена врата и трябва да зарежда телефона си в кухнята през нощта. Лео смята, че това е несправедливо, и се оплаква на приятелите си в училище. Един от приятелите му разказва за приложение, което може да използва, за да крие неща от родителите си. Лео решава да изтегли това приложение, а след това и всички останали, които родителите му не му позволяват да ползва. В рамките на няколко часа много нови готини хора са му изпратили лични съобщения и го канят да играят игри онлайн. Едно момче, @Jjdawg01, започва да си пише с него и го кани да излязат в скейт парка след училище с приятелите му. Лео не познава това момче, нито приятелите му, но много иска да отиде. @Jjdawg01 иска Лео да му даде телефонния си номер и да изпрати своя снимка, за да могат лесно да се намерят в скейт парка. Лео казва на @Jjdawg01, че не е сигурен дали родителите му ще го пуснат навън. @Jjdawg01 казва, че може би е по-добре да не ги пита, защото ще кажат НЕ. Той казва на Лео, че родителите му са същите и затова не им казва всичко.

ПОПИТАЙТЕ: *“Как мислите, че се е почувствал Лео, когато е получил съобщението с покана да излезе в парка?” (Като използвате диаграмата на чувствата, помолете децата да изберат различни емотикони и да обяснят защо, ако се чувстват комфортно да го направят.)*

Примерни отговори: Може би Лео се вълнува да се запознае с нови хора; може и да се чувства притеснен от това да се запознае с нови хора; може да се притеснява да не си навлече неприятности.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ДЕЙНОСТ 3В - ДИАГРАМА НА ЧУВСТВАТА ПРОДЪЛЖЕНИЕ

ПОПИТАЙТЕ: *“Смятате ли, че човекът, с когото Лео разговаряше (който го покани в парка), беше безопасен и доверен или неканен и подвеждащ? Защо или защо не?”*

Примерни отговори:

Понякога може да е трудно да се разбере дали даден човек е безопасен и доверен, или е неканен и подвеждащ. Вероятно @Jjdawg01 е подвеждащ, защото Лео не го познава, а той го моли да сподели лична информация, което не е безопасно.

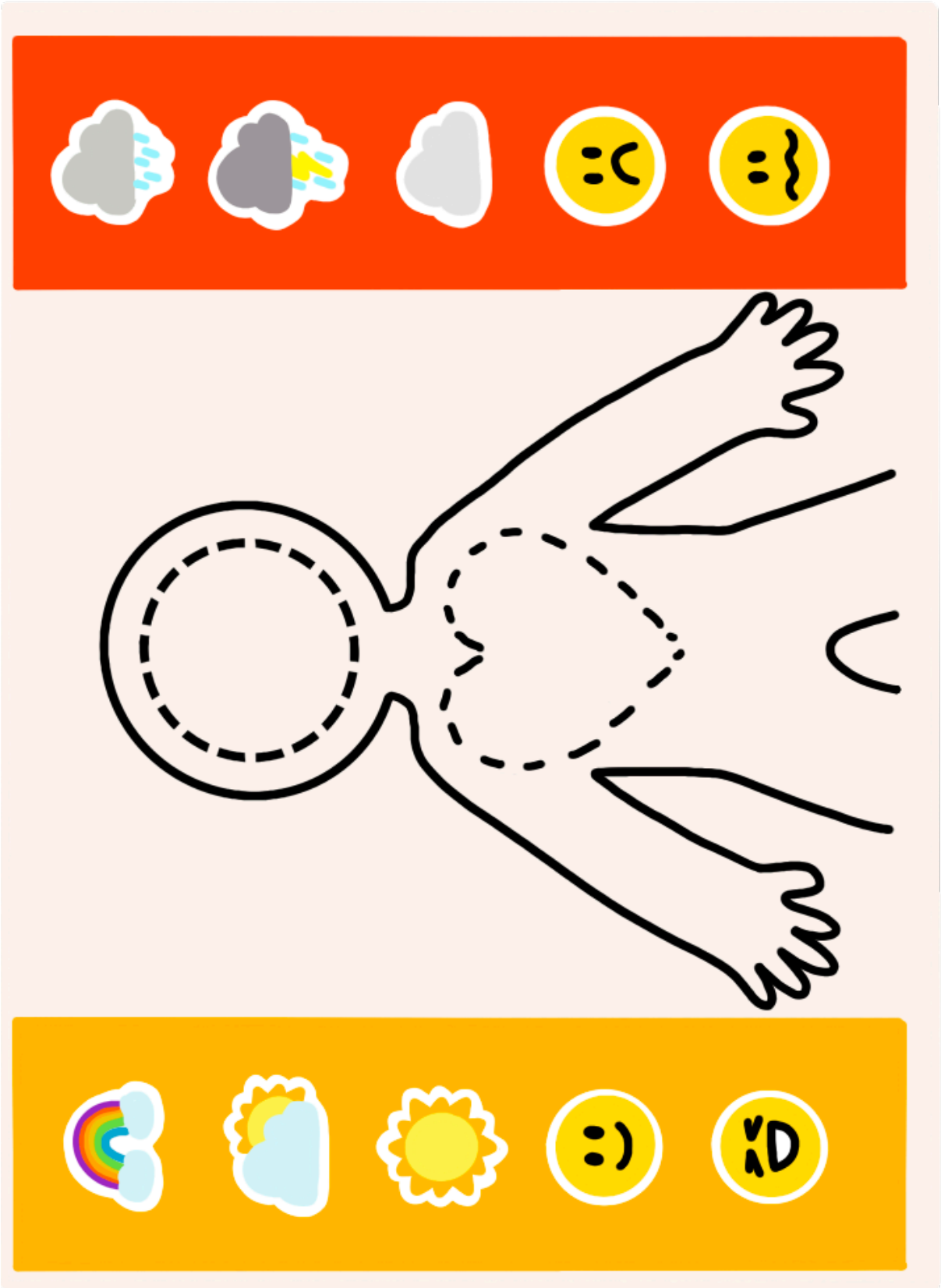
ПОПИТАЙТЕ: *“Смятате ли, че родителите на Лео постъпват правилно, като следят как той използва телефона си? Защо или защо не?”*

Примерни отговори:

- Родителите на Лео се опитват да го защитят. Може да изглежда прекалено строго, но те предприемат мерки за онлайн безопасност вкъщи и на телефона му, за да могат да го предпазят.
- Като проверяват телефона му и се уверяват, че той го използва в общите помещения, когато е вкъщи, родителите му се опитват да следят за нещо опасно, което Лео може да не забележи. Понякога възрастните, на които имаме доверие, могат да разпознават по-добре опасните ситуации заради житейския си опит.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ДЕЙНОСТ 3В - ДИАГРАМА НА ЧУВСТВАТА ПРОДЪЛЖЕНИЕ

СЕСИЯ 03

ДЕЙНОСТ 3С

Пази безопасни тайни / Сподели опасни тайни

ЦЕЛ

Анализиране на ситуации, свързани с безопасни и опасни тайни, с цел разширяване капацитета за комуникация, размишляване, решаване на проблеми, дигитална грамотност и житейски умения на децата.

МАТЕРИАЛИ

1. *Пази безопасни тайни/ Сподели опасни тайни (списък със ситуации).*
2. Листове хартия, на които да се напише нова примерна ситуация, свързана с безопасните и опасните тайни.

СТЪПКА 01 Прочетете една след друга различните ситуации, предоставени за играта и нека класът заедно да реши дали това е безопасна или опасна тайна, въз основа на следните въпроси:

- Трябва ли да пазиш тази тайната? Защо да или защо не?
- Трябва ли да кажеш на някого за тайната?

СТЪПКА 02 Поканете учениците да измислят нова ситуация, свързана с безопасни и опасни тайни, и ги помолете да я споделят с класа. Помолете ги да повторят стъпка 1 в отговор на новата ситуация.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ДЕЙНОСТ ЗА - ПАЗИ БЕЗОПАСНИ ТАЙНИ/ СПОДЕЛИ ОПАСНИ ТАЙНИ ПРОДЪЛЖЕНИЕ

СИТУАЦИЯ 01

Криси *играе с най-добрата си приятелка, когато вижда синини по ръцете и краката ѝ. Приятелката на Криси ѝ казва, че баща ѝ понякога се ядосва и я наранява.*

СИТУАЦИЯ 02

Докато са на басейн, един от братовчедите на ***Моника,*** *когото тя не познава добре, ѝ предлага да я снима в съблекалнята. Обещава, че ще ѝ купи играчка, ако не каже на никого за снимките.*

СИТУАЦИЯ 03

Марио *играеше на компютъра си със свой приятел. Той видя нещо, което го накара да се почувства много неудобно, и знаеше, че родителите му не биха го одобрили.*

СИТУАЦИЯ 04

Чичото на ***Мила*** *я взима от уроци по танци всеки четвъртък, когато майка ѝ работи до късно. Той винаги я води на гости на негови приятели и я кара да танцува пред тях, защото смята, че е много добра. Тя е единственото дете там и не се чувства комфортно. Когато казва, че не иска да танцува повече и ще каже на майка си, той я заплашва, че повече няма да ѝ говори, ако тя сподели тяхната тайна.*

СИТУАЦИЯ 05

Тони *приготвя специален десерт за рождения ден на баща си. Майка му му казва да не казва на баща си за десерта, за да се изненада.*

СИТУАЦИЯ 06

Йордан *се запознава с известен кастинг агент в онлайн групов чат. Агентът го кани да се яви на прослушване, но му казва да го направи тайно.*

СИТУАЦИЯ 07

Алина *направи картичка за майка си в училище и помоли сестра си да пази картичката в тайна.*

СИТУАЦИЯ 08

Сара *решава да си намери работа след училище. Предлагат и работа като продавачка, но не и предоставят договор. Когато идва време да получи заплата, шефът ѝ винаги ѝ дава по-малко от обещаното. Тя не казва на родителите си.*

СИТУАЦИЯ 09

Крис *иска нов телефон, но нито той, нито родителите му могат да си го позволят. Един ден след училище, възрастен чужденец го заговаря до оградата. Когато вижда стария телефон на Крис, той предлага да му предлага сделка. Ако Крис го разходи из града и му помогне да намери хотела си, той ще му купи нов телефон. Казва му, че ако някой се зачуди и попита с кого се разходжа, трябва да каже, че това е баща му.*

СИТУАЦИЯ 10

Майката на ***Дари*** *решава, че ще отидат на гости на сестра ѝ (лелята на Дари) за Нова година, но няма да ѝ кажат предварително. Братовчедката на Дари им помага да организират пътуването и е обещала да не казва на никого.*

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ДЕЙНОСТ 3D

Какво би направил?

ЦЕЛ

Представяне на основните видове експлоатация и трафик на хора. Да бъдат като престъпления, които нарушават човешките права.

МАТЕРИАЛИ

Символи за трафик на хора, по избор: хартия, пастели, моливи.

СТЪПКА 01 Обсъдете дефиницията за трафик на хора. (“Вид експлоатация”; престъпление, незаконна търговия с хора, главно с цел принудителен труд и сексуална експлоатация; трафикът на деца е трафик на непълнолетни лица (лица под 18-годишна възраст).

ПОПИТАЙТЕ: *“Кои са видовете трафик на хора?”*

Запишете отговорите и представете всеки вид трафик, като използвате символа за него и предоставените дефиниции. Сравнете и съпоставете различните видове трафик и обяснете как трафикът на хора е съвременното робство.

СТЪПКА 02 Помолете учениците да изберат един от видовете трафик на хора, който да илюстрират. Поканете ги да обсъдят в групи как и защо този вид трафик на хора се счита за престъпление.

ВИДОВЕ ТРАФИК НА ХОРА

- **Обвързване с дълг:** Принуждаване на човек да работи за ниско заплащане, за да изплати огромен дълг
- **Деца войници:** Принуждаването на деца да са част от въоръжена група
- **Трафик на деца:** Всяка форма на трафик, която засяга лице под 18-годишна възраст
- **Принудителен труд:** Принуждаването на дадено лице да работи в плен срещу ниско или никакво заплащане
- **Принудително домашно робство:** Принуждаването на дадено лице да работи и живее на едно и също място срещу ниско или никакво заплащане.

  БЕЛЕЖКА КЪМ МОДЕРАТОРА *В зависимост от възрастта на децата, това определение може да не е подходящо за споделяне. Моля, преценете внимателно.*
- **Трафик на хора с цел сексуална експлоатация:** Принуждаване, измамване или склоняване на дадено лице да предоставя сексуални услуги с търговска цел; склоняване на лице, което не е навършило 18 години, да предоставя сексуални услуги.

СТЪПКА 03 Обяснете, че трафикът на хора е престъпление, което може да се случи на всеки, и затова е важно да знаете какво да правите, ако се чувствате некомфортно или в опасност. Обсъдете как “доверените” хора се различават от “подвеждащите” и отново подчертайте колко е важно да споделят с доверен човек, когато не се чувстват комфортно или в безопасност.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ДЕЙНОСТ 3С - КАКВО БИ НАПРАВИЛ? ПРОДЪЛЖЕНИЕ

СТЪПКА 04 Прочетете следните ситуации и поканете учениците да споделят какво биха направили, ако те бяха героите в тези ситуации. Обсъдете като група кои ще са безопасните действия и реакции във всяка ситуация. След това, предположете кой вид трафик на хора най-вероятно ще се случи в дадената ситуация.

СИТУАЦИЯ 01

Играеш на улицата пред къщата си с приятел. Любезна двойка спира пред дома ви, навежда се през прозореца на колата и с тъга ви съобщава, че са загубили кучето си. Те не са от квартала и ви молят да се качите в колата с тях и да им помогнете да намерят кучето си. Предлагат ви 10 лева, ако отидете с тях и им помогнете. *Какво би направил?*

СИТУАЦИЯ 02

Приятелката ти, Бела, от известно време си пише с нови приятели във фейсбук. Един от приятелите, с когото си общува, не е човек, когото тя познава, но ѝ се струва като много добро и готино момче. Казва се Влади. Напоследък, всеки път като си пишат, разговорът стига до един и същ въпрос - Влади пита Бела дали би излязла с него в мола. Той е толкова съобразителен, че даже ѝ предлага да дойде с приятелка, а не сама. Бела знае, че родителите ѝ няма да ѝ позволят да излезе. *Какво би направил?*

СИТУАЦИЯ 03

Приятелят ти, Йордан, те кани на парти у тях след училище. Знаеш, че няколко от приятелите ти ще бъдат там. Майка ти е на работа, затова Йордан ти предлага майка му да ви вземе от училище и да ви закара у тях. Питаш майка си и тя ти позволява. След училище, мъж, който казва, че е чичо на Йордан, но живее в друг град, пристига да ви вземе и закара към къщата на Йордан. Йордан не изглежда щастлив да види чичо си. *Какво би направил?*

СИТУАЦИЯ 04

С приятел решавате да карате колело из квартала. Докато карате, един камион започва бавно да ви следва. Намирате се в непозната част на квартала и къщите и на двама ви са твърде далеч, за да можете бързо да се приберете. *Какво би направил?*

СИТУАЦИЯ 05

Филмът е свършил и двете с твоята приятелка чакате в киното някой от родителите ви да ви вземе. Към вас се приближава симпатичен господин и ви предлага да ви закара до вкъщи. Вие отказвате, защото всеки момент някой родител ще ви вземе. Той обаче настоява и започва да ви дърпа за лактите към колата си. *Какво би направил?*

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ДЕЙНОСТ 3С - КАКВО БИ НАПРАВИЛ? ПРОДЪЛЖЕНИЕ

СИТУАЦИЯ 06

Майка ви е отишла до магазина, за да купи продукти за вечеря. Магазинът е много близо и тя би трябвало да се върне до няколко минути. Докато я няма, чуваш някой да чука на вратата. Виждаш непознат и неканен човек пред вратата. *Какво би направил?*

СИТУАЦИЯ 07

Получаваш покана за последване в инстаграм от непознато момиче и решаваш да приемеш. Колкото повече последователи, толкова по-добре. След няколко дни, тя започва да ти пише и звучи супер свежа и готина. Един ден, тя ти предлага да си направите видео разговор, за да се видите най-накрая и да се опознаете по-добре. *Какво би направил?*

СИТУАЦИЯ 08

Родителите ти те карат да продаваш цветя, за да помагаш със сметките вкъщи. Днес ти казват, че ако не продадеш цяла кошница цветя до края на вечерта, няма да те пуснат вкъщи. *Какво би направил?*

СИТУАЦИЯ 09

Горещ летен ден е и отиваш в кварталния магазин, за да си купиш сладолед. Отиваш на касата да си го платиш и касиерката ти казва, че вчера са донесли нов сладолед, много по-хубав от този, който си избрал. Обаче той още е във фризера в склада. Тя ти намигва и казва, че ще ти подари един, ако отидеш с нея да го вземеш от склада. *Какво би направил?*

СИТУАЦИЯ 10

На ресторант си със семейството си, когато виждаш мъж, който купува цветя от младо момиче. Той ѝ дава пари за всичките цветя, хваща я през кръста и започва да ѝ говори тихо. На нея очевидно не ѝ е приятно, но не помръдва. *Какво би направил?*

СИТУАЦИЯ 11

В училище си и твой близък приятел ти казва, че член на семейството му го докосва по неподходящ начин, когато няма никой наоколо (това е неканен/подвеждащ човек). *Какво би направил?*

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ДЕЙНОСТ 3Е

Изследване на експлоатацията

ЦЕЛ

Създаване на реална учебна задача, която да позволи на децата да изпитат и да станат свидетели на експлоатация, за да разберат какво точно е несправедливостта. Дейността позволява на децата да усетят разочарованието, когато обещания биват нарушавани и дава възможност за открит и честен разговор относно експлоатацията.

МАТЕРИАЛИ

Около 5-10 малки награди (напр. стикери или бонбони).

СТЪПКА 01 Обсъдете как тази дейност ще помогне да разберем понятието “несправедливост”.

ПОПИТАЙТЕ: *“Кой може да прави лицеви опори?” (или друго физическо предизвикателство)*

Изберете двама доброволци, които са казали, че могат да правят лицеви опори, и им обещайте, че ще получат награда (напр. стикери, бонбони), когато изпълнят определена задача.

СТЪПКА 02 Нека двамата доброволци направят три лицеви опори (или друга задача). Когато направят трите лицеви опори, дайте стикер само на един от доброволците. Помолете ги да направят още три лицеви опори. Когато приключат, дайте награда на същия доброволец, на който вече дадохте, игнорирайки другия.

ПОПИТАЙТЕ: *“Смятате ли, че това е справедливо? Защо да или защо не?”*

Примерен отговор: Не, това няма как да е справедливо. Въпреки че и двамата са направили по три лицеви опори, само един от тях получи стикер.

СТЪПКА 03 Повторете стъпка 02, като дадете още една награда на същия доброволец и игнорирате другия.

СТЪПКА 04 Обяснете как тази дейност е пример за експлоатация и как тя може да се състои в това някой да помоли дадено лице да изпълни дадена задача (напр. работа), да обещае да го възнагради (напр. заплата) и след това да не изпълни обещанието си. В тази дейност задачата беше да се направят лицеви опори и беше обещана награда. Въпреки че и на двамата доброволци беше обещана една и съща награда, само един от тях беше възнаграден.

СТЪПКА 05 Дайте две награди на доброволеца, който не получи награда, и благодарете на двамата доброволци за участието. Докато се връщат на местата си, кажете следното: *“Понякога хората получават фалшиви предложения за работа, като им се обещават работа, пари, добри работни условия, но това всъщност са лъжи. И така, те работят, в лоши условия, без достатъчна почивка, без да им се плаща. В много от случаите те не могат да напуснат. Всеки заслужава да работи при добри условия и да получава справедливо заплащане за труда си. Когато хора са принудени да работят без заплащане и не могат да напуснат свободно, това се нарича принудителен труд и е форма на трафик на хора. Когато това се случи на дете, го наричаме трафик на деца.”*

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ДЕЙНОСТ 3F

Виждаш ли ме?

ЦЕЛ

Да помогнем на децата да разпознават индикатори за онлайн експлоатация, да научат как да прилагат различни мерки за безопасност и да знаят как да докладват за съмнителни ситуации.

МАТЕРИАЛИ

Виждаш ли ме? Видео за онлайн игри

СТЪПКА 01 Гледайте видеото.

СТЪПКА 02 Помолете учениците да прочетат препоръчаните мерки за безопасност.

СТЪПКА 03 Обсъдете какви мерки за безопасност е могло да приложи момчето от видеото, за да бъде в безопасност.

ПОПИТАЙТЕ: *Какво е онлайн безопасността?*

Примерен отговор: Онлайн безопасността е съвкупност от превантивни мерки за защита от онлайн експлоатация, които помагат да се намали уязвимостта към груминг и трафик.

ПОПИТАЙТЕ: *Какво бихте направили в подобна ситуация?”*

Примерен отговор: Кажете на доверен възрастен, ако някой, когото не познавате, се свърже с вас онлайн и поиска лична информация, или ако някой ви кара да се чувствате неудобно или в опасност. Докладвайте и блокирайте.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ПРЕПОРЪКИ ЗА БЕЗОПАСНОСТ

- Когато създавате потребителско име, не използвайте истинското си име или дори части от него.
- Пазете личната си информация, като например име на училище, от кой спортен отбор сте, какви са редовните ви дейности, телефонен номер или адрес. Не давайте никаква лична информация онлайн.
- Внимавайте с публикациите, които разкриват твърде много лична информация - избягвайте да публикувате информация (например отбелязване на локацията, където е направена снимката или клипа), която може да бъде използвана, за да се разбере къде живеете, къде ходите на училище, къде сте в момента, кои са вашите близки и т.н."
- Приемайте онлайн покани за приятелство само от хора, които сте срещнали и познавате в истинския живот.
- Научете как да блокирате и докладвате всеки профил, който ви кара да се чувствате неудобно.
- Споделяйте с родителите/ настойниците си или с доверен човек всичко подозрително и всяка ситуация, която ви кара да се чувствате неудобно.
- Ако не се чувствате комфортно да говорите с родителите си, поговорете с учител или докладвайте на отдела за киберпрестъпност към ГДБОП на https://www.cybercrime.bg/
- Не забравяйте, че снимките са вечни, затова внимавайте какви снимки изпращате на гаджето си и дали искате да поемете риска те да бъдат споделени с други хора по-нататък във времето.
- Запомнете, че момента, в който изпратите лична снимка или видеоклип на някого, дори и да е от тези, които изчезват след няколко секунди, вие загубвате всякакъв контрол върху това къде ще се озове тази снимка или видеоклип.
- Твърде лесно е да се направи един бърз скрийншот или запис на екрана.
- Кажете на някого, ако получите неприлична и нежелана снимка.
- Бъдете внимателни с хора, които не познавате, които искат да разговарят с вас онлайн - особено когато започнат да задават лични въпроси. Възможно е те да не са тези, за които се представят.
- Не участвайте във видео чатове или дейности, които използват уебкамери, с хора, които не познавате.
- Не забравяйте, че снимките на даден онлайн приятел може да са фалшиви, както и всичко друго, което ви е споделил.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ДЕЙНОСТ 3G

Призив към действие

Прочетете следната история за трафик на хора (или гледайте видеото “Виждаш ли ме?”, чийто линк ще намерите в списъка с ресурсите за Сесия 3). Приканете децата да изразят мнението си за трафика на хора като използват един от методите споменати малко по-надолу. Като допълнително предизвикателство, кажете на децата да помислят за това, което са създали и да идентифицират два фактора на натиск и два фактора на привличане към трафик. След като ги идентифицират, попитайте какво могат да направят, за да защитят по-добре хората. Помолете ги да обяснят допълнително, като използват избрания от тях метод.

СИТУАЦИЯ НА ТРУДОВА ЕКСПЛОАТАЦИЯ

Докато пътува из страната си, Антон получава предложение за работа в чужбина. Развълнуван от тази нова възможност, той приема. Но Антон бива излъган. Когато пристига, всичко е различно от това, което му е било обещано. Документите му за самоличност са изгорени, а трафикантите му го пребиват. Принуждават го да работи във фабрика на територията на ферма и в домакинството на богато семейство срещу малко или никакво заплащане. Антон прекарва три години в робство и редовно малтретиране. След множество опити за бягство Антон най-накрая успява да избяга. Днес робството вече не е неговата ежедневна реалност.

СЪТВОРИ (АРТИСТИЧНО)

Децата могат да нарисуват картина, която представя как изглежда трафикът на хора и експлоатацията (например, да нарисуват една от основните форми на трафик) или какво означава това за тях. Учениците могат също така да работят заедно, за да създадат стенопис, плакати или рекламна кампания.

МАТЕРИАЛИ: Химикалки, моливи, бои, хартия, стикери, брокат, други налични арт материали

ИЗИГРАЙ (ДРАМАТИЧНО)

Децата работят в група, за да създадат пиеса или сценка по темата за потайността около трафика на хора и експлоатацията. От тях се очаква да напишат кратък сценарий и да разпределят героите между членовете на групата, така че всички ученици да бъдат включени.

МАТЕРИАЛИ: Химикалки, моливи, хартия, костюми, реквизит

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ДЕЙНОСТ 3G - ПРИЗИВ КЪМ ДЕЙСТВИЕ ПРОДЪЛЖЕНИЕ

НАПИШИ (ИЗРАЗИТЕЛНО)

Учениците могат да пишат относно някоя ситуация на трафик и трябва да включат как ще действат, ако те бяха в тази ситуация.

МАТЕРИАЛИ: Химикалки, моливи, хартия

РАЗКАЖИ (МУЗИКАЛНО)

Учениците работят в група, за да напишат песен, рап или стихотворение, с което да изразят отношението си към трафика на хора и експлоатацията или да обяснят как това престъпление се случва в днешно време. Това може да бъде просто стихче или цяла песен.

МАТЕРИАЛИ: Химикалки, моливи, хартия, музикални инструменти.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

Препратки

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

Препратки

1. **International Labour Organisation and Walk Free Foundation. (2022). Global Estimates of Modern Slavery report.** Retrieved from https://www.walkfree.org/reports/global-estimates-of-modern-slavery-2022/

2. **International Labour Organisation and Walk Free Foundation. (2017). Global Estimates of Modern Slavery: Forced Labour and Forced Marriage.** Retrieved from https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/documents/publication/wcms_575540.pdf

3. **International Organization for Migration Global Migration Flows Map.** Retrieved from https://www.iom.int/world-migration

4. **United Nations, Department of Economic and Social Affairs. (2017). International Migration Report 2017.** Retrieved from http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2017_Highlights.pdf

5. **United Nations. (2017). Sustainable Development Goals, Goal 1: End poverty in all its forms everywhere.** Retrieved from http://www.un.org/sustainabledevelopment/poverty/

6. **UNICEF, Child Poverty.** Retrieved from https://www.unicef.org/social-policy/child-poverty#:~:text=Yet%20hundreds%20of%20millions%20of,children%20live%20in%20extreme%20poverty.

7. **United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) (2017). School Violence and Bullying: Global Status Report, 2017.** Retrieved from http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002469/246970e.pdf

8. **United Nations Development Programme. (2017). Goal 4 Targets.** Retrieved from http://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals/goal-4-quality-education/targets/

9. **UNESCO (2017). Reducing global poverty through universal primary and secondary education** Retrieved from http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/reducing-global-pover-ty-through-universal-primary-secondary-education.pdf

10. **World Health Organization. (2014). Preventing Suicide: A Global Imperative.** Retrieved from https://www.who.int/mental_health/suicide-prevention/world_report_2014/en/

11. **United Nations Children's Fund (UNICEF), (2019) Growing up in a connected world Report, 10** Retrieved from https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/GKO%20Summary%20Report.pdf

12. **SDG (2018). Goal 4: Quality Education.** Retrieved from http://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals/goal-4-quality-education.html

13. **UNDP. (2017). Sustainable Development Goals.** Retrieved from http://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals.html

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

ПРОДЪЛЖЕНИЕ НА ПРЕПРАТКИ

14. **UNDP (2017) SDG: Goal 4, Quality Education** Retrieved from http://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals/goal-4-quality-education.html

15. **Bolgnini, Monique, Ph.D., Plancherel, B. Ph.D., Laget, J., M.D., Halfon, O., M.D. (2003) Adolescent's Suicide Attempts: Populations at Risk, Vulnerability, and Substance Use#, Substance Use and Misuse, 38(11-13), pp.1651-53 Department of Child and Adolescent Psychiatry, University of Lausanne, Lausanne, Switzerland. MARCEL DEKKER, INC. , New York, N.Y.** Retrieved from http://eds.a.ebscohost.com

16. **United Nations Development Programme (UNDP) (2018). Goal 4: Quality Education.** Retrieved from http://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals/goal-4-quality-education.html

17. **Encyclopedia Britannica, Slavery: Historical Survey.** Accessed https://www.britannica.com/topic/slavery-sociology/Historical-survey

ДОПЪЛНИТЕЛНИ:

- **International Organization for Migration. (2019). Migration Data Portal.** Retrieved from https://migrationdataportal.org/?i=stock_abs_&t=2019

- **Rogowski, R. (2013). Slavery: a dual-equilibrium model with some historical examples. Public Choice. V. 155, 3-4 , (pp 189-209) DOI 10.1007/s11127-011-9870-3**

- **Schottenhammer, A. (2003) Slaves and Forms of Slavery in Late Imperial China (Seventeenth to Early Twentieth Centuries), Slavery & Abolition: A Journal of Slave and Post-Slave Studies, 24:2, 143-154, DOI: 10.1080/01440390308559161**

- **The World Bank. (2019). Poverty.** Retrieved from http://www.worldbank.org/en/topic/poverty/overview

- **United Nations (1989) United Nations Convention on the Rights of the Child (UNCRC)** Retrieved from https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx

- **United Nations, Department of Economic and Social Affairs. (2017). International Migration Report 2017.** Retrieved from http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2017_Highlights.pdf

- **United Nations (2015) United Nations Universal Declaration of Human Rights (UN UDHR).** Retrieved from https://www.un.org/en/udhrbook/pdf/udhr_booklet_en_web.pdf

- **World Health Organization. (2019). Mental Health: Suicide data.** Retrieved from https://www.who.int/mental_health/prevention/suicide/estimates/en/

- **Zelnick-Abramovitz, R. (2009) Freed slaves, their status and state control in Ancient Greece, European Review of History: Revue européenne d'histoire, 16:3, 303- 318., doi:10.1080/13507480902916779**

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.

©A21 USA, Inc. 2023. All rights reserved.